Restaurátorská zpráva

Restaurování kamenné sochy Alegorie Vody

Zámek Ploskovice

Vypracovala **Miroslava Martincová**

Diplomová práce

Odpovědný restaurátor: MgA. Jan Kracík

Ateliér restaurování výtvarných děl sochařských

Akademie výtvarných umění v Praze

avu

2026 ©

Údaje o díle	
Název díla:	Alegorie vody, socha ze souboru živlů pro výzdobu jižní atiku zámku Ploskovice
Statut památky:	Součást národní kulturní památky zámku Ploskovice, rejst. číslo USKP: 26694/5 – 2215,:NKP 260, KP 106918
Autor:	Jan Pursche/ Jan Dlouhý/ František Adámek
Datace:	1.pol. 18.století
Původní lokace:	zámek Ploskovice – jižní atika budovy čp. 1
Depozitní lokace:	Interiér zámku Ploskovice
Materiál:	Úštěcký pískovec
Rozměry:	180 cm
Majitel:	Česká republika: Národní památkový ústav, Valdštejnské náměstí 162/3, 11800 Malá Strana, Praha 1
Kontaktní osoba majitele:	Bc. Kateřina Hladíková

Údaje o akci:	
Termín započetí restaurátorského zásahu:	Říjen 2025
Termín dokončení restaurátorského zásahu:	Červen 2026
Adresa restaurátorského ateliéru:	Moderní galerie AVU, Ateliér restaurování soch, Výstaviště 188, Praha 7
Restaurátor pod odborným vedením:	Miroslava Martincová (student VI. Ročníku AVU) Tel. 730 905 261, e-mail: mirmartinc@seznam.cz
Vedoucí restaurátor:	MgA. Jan Kracík e-mail: jan.kracik@avu.cz
Odborný konzultant:	MgA. Eva Míčková, e-mail: eva.mickova@avu.cz
	MgA. Tomáš Otoupal e-mail: tomas.otoupal@avu.cz
Laboratorní průzkum:	Ing. Jiřina Přikrylová e-mail: jirina.prikrylova@avu.cz
RTG technologický konzultant:	Ing. Ondřej Šimek, e-mail: ondrej.simek@avu.cz

Restaurátorská zpráva obsahuje 134 stránek, 157 obrázků, přílohu laboratorního průzkumu o 4 stránkách a 5 fotografiích.

Obsah

Úvod 4
Restaurátorský průzkum 5
Stav díla před restaurováním 6
Historický průzkum památky 7
Restaurátorský záměr v bodech: 11
Restaurátorská zpráva 12
Doporučení majiteli: 22
Technologická část: 23
Fotodokumentace: 24
Fotodokumentace díla po restaurování: 82
3D dokumentace díla: 96
Návrh soklové části pro prezentaci soch: 101
Historická fotodokumentace: 107
Inspirace pro plastické doplňky v zámeckém parku v Lysé nad Labem: 115
Jiná sochařská alegorická ztvárnění živlů 118

Přílohy:

Laboratorní průzkum

Technické listy

Úvod

Socha Alegorie vody ze souboru Alegorie živlů byla vytvořena dle některých pramenů sochařem Janem Purschem či sochařem Janem Dlouhým v první polovině 18. století pro jižní atiku státního zámku Ploskovice v Ústeckém kraji. Z původního místa byly sochy, z důvodu havarijního stavu, z atiky odebrány a zrestaurovány v roce 1960. Originály na atice nahradily kopie roku 1979 od Akademického sochaře Františka Rady a originály z 18. století byly umístěny do interiéru v přízemí levého křídla státního zámku Ploskovice. Dílo je zde umístěno spolu se sochami ze stejného souboru Alegorií, mezi které patří Alegorie Vody, Ohně, Země a Větru. Nachází se zde i sochy z alegorií ročních období, které jsou umístěné v druhém křídle. Socha je vytesána do přírodního kamene, měří 180 cm a je osazena na kamenný kvádrový podstavec čtvercového půdorysu o výšce 57 cm. Oba soubory soch jsou součástí zapsané kulturní památky vedené pod rejstříkovým číslem USKP: 26694/5 – 2215,:NKP 260, KP 106918 v ústředním rejstříku památek.

Restaurátorský průzkum

Popis díla

Alegorie vody je vyobrazena stojící ženskou postavou či bohem – Neptunem, která drží vědro se sochařským vyobrazením vody u svého levého boku. Postava je mírně nakročená s akcentem na levé noze. U pravé nohy je vyobrazen delfín, který je kompozičně vypracován tak, aby co nejlépe podpořil subtilní končetiny a je významným supportem celé figury. Rovněž s drapérií, která působí lehce a rozevlátě. Autor pracoval tak, aby drapérie maximálně podpořila figuru jako support, a zároveň její stylizací podpořil lehký až roztančený pohyb postavy, který je zakončen uhrančivým pohledem do dáli. U pasu jsou konce obepínající drapérie spojeny lehkým uzlem. Na hlavě má rostlinný věnec. Pro Alegorii vody je typické sochařské zobrazení vědra s vodou a delfínem.

- Alegorie vody může mít různé významy v závislosti na kontextu a uměleckém ztvárnění. Může symbolizovat život, očištění, zkázu, sílu, ale i nestálost a proměnlivost. Voda symbolizuje plynulost života, neustálý pohyb a přizpůsobivost.
- Může představovat očistu, obrodu a regeneraci.
- Jako zdroj života je často spojována s přírodou a plodností.

Při bádání po analogiích skupiny Alegorií živlů jsem dohledala několik souborů. Většina těchto dohledaných děl souvisí s Braunovou sochařskou dílnou a dle rukopisu můžeme i lehce předpokládat, že i tento soubor pochází od sochaře z dílny Braunovy.

Soubor s podobnou datací můžeme vidět v zahradách Kuksu, kde jsou tyto Alegorie dospělými figurami. Avšak rukopisem jsou rozdílné. V Lysé nad Labem se v zahradách Zámku nachází obdobný soubor Alegorií od autora Jana Dlouhého, avšak Alegorie živlů je znázorněna podobou malých dětí. Sochařské zpracování a rukopis je obdobný jako u soch ze Zámku Ploskovice, ten můžeme vidět u zpracování dospělých figur ze souboru Alegorií ročních období nebo u Alegorií Světadílů.

Obdobný soubor alegorií jsem dohledala v Mostě na Magistrátu *(autor: Josef Jan Michal Brokoff, 1715).* Alegorie zde jsou zobrazeny jako Bohyně a Bohové. Tento příklad přikládám pouze z důvodu pracování s tímto tématem. Vodu symbolizuje socha boha moří a vodstva Neptuna (řecký Poseidon). Je to důstojný, vousatý stařec s přísným výrazem ve tváři, vědomý si své síly. Na hlavě má vladařskou korunu a zamyšleně hledí daleko před sebe na tušené nekonečné vodní plochy, typicky původní trojzubec mu chybí (měl ho v levé ruce). Kolem Neptunových nohou se vine mohutné tělo zubaté ryby, jejíž podřízenost vládci moří je vystižena jeho pravou nohou na rybí hlavě.

Alegorie živlů v zámecké zahradě v Lysé nad Labem. Autorem těchto soch je dílna Matyáše Bernarda Brauna, konkrétně „Sochař z Benátek", jímž by mohl být snad František Adámek či Jan Dlouhý – Lang. Tyto barokní sochy vznikly v rozmezí let 1734–1735. Pro ztvárnění alegorických postav Vody, Země, Vzduchu a Ohně byly vybrány baculaté usměvavé dětské postavičky, jejichž hlavu zdobí půvabné kudrnaté kadeře. **Zde vidím největší podobnost v řešení atributů u všech figur.** Velký a zásadní rozdíl je v zobrazení nedospělých figur – U alegorie živlů v Ploskovicích jsou zobrazeny dospělé osoby. V zámecké zahradě se nacházejí také Alegorie ročních období a měsíců, které jsou již zobrazeny jako dospělé figury. Některé z nich nesou některé podobnosti ve ztvárnění některých částí. Také si jsou podobné v zobrazení subtilních dolních končetinách a anatomických rysech. Toto lze vidět u Alegorie dubna, u které lze vidět podobné rysy jako u Alegorie Země ze zámku Ploskovice, a to převážně v oblasti subtilních dolních končetin

a subtilnosti rýče. Podobnost můžeme vidět i v řešení vlasů a zdobnosti věnce na hlavě. (viz kapitola *„Jiná sochařská ztvárnění tématu Alegorie živlů“* na konci tohoto restaurátorského záměru).

Dohledala jsem také soubor Alegorie živlů na Kaiserštejnském paláci, Malostranském náměstí vytvořený italským sochařem Ottaviem Mosto v roce 1701. Tyto kamenné skulptury umístěné na atice průčelí paláce jsou dekorativně pojaté figury, typické přetočením hlavy přes rameno. Tyto sochy nesou podobnost v kompozičním zobrazení.

Stav díla před restaurováním

Cílem restaurování je celková rehabilitace povrchu díla, předefinování plastických doplňků a celkové prověření statiky kamenného díla ve spojení s kovovým supportem. Celý proces bude rozdělen do jednotlivých etap, které budou ustanoveny restaurátorem na základě plánu jednotlivě vypsaného v následujících bodech, to bude také doplněno o laboratorní a historický průzkum. Práce bude předána s doprovodnou restaurátorskou zprávou, doplněnou o fotografickou dokumentaci a jednotlivými provedenými průzkumy a jejich výsledky.

Socha mi byla svěřena abych pod odborným dohledem provedla nezbytný a celkový restaurátorský zákrok. Vzhledem k tomu, že se jedná o zadání diplomové práce na Akademii výtvarných umění v Praze bude na celkový průběh dohlížet vedoucí pedagog MgA. Jan Kracík, který je za prováděné práce rovněž plně odpovědný.

Dílo vykazuje mnoho různorodých poškození degradací materiálu. Na díle se nachází mnoho druhotných doplňků. Povrch díla je sjednocen nátěrem, který působí jako obarvený cementový šlikr a nepůsobí esteticky dobře a nenechá plně vyniknout kvalitu tohoto díla. Po průzkumu povrchu se na díle nachází praskliny a puchýřky. V oblasti nohou se u figury a ocasu delfína nachází spoj. To naznačuje, že bylo dílo přelomeno, což potvrzuje dobová fotodokumentace ze snímání soch z atiky zámku Ploskovice (fotografie v příloze). Předchozí restaurátor toto vyřešil pomocí kovové desky pod figurou, ke které je přivařena šibenička vyvedená až k pasu figury. Způsob přichycení figury není přesně znám. Celkový stav soch lze, vzhledem k jejich umístění v interiéru, označit za stabilní s doporučením provést celkový restaurátorský proces, který by esteticky pozvedl jejich skutečnou kvalitu a hodnotu.

Na povrchu díla lze vidět stopy nečistot. Celý povrch díla je přetřen vápenným či cementovým nátěrem. Předešlý restaurátorský zásah proběhl v dřívějších letech za pomoci kaše s pískem a vodního skla a je pro dílo neodstranitelným (viz. textová zmínka o generální opravě v zámku v kapitole – *Historická fotodokumentace*).

Umístění díla

Dílo ze souboru Alegorie živlů se nachází v prostorách interiéru zámku Ploskovice v přízemí v jeho levém křídle. V té samé místnosti se nachází i ostatní Alegorie (Země a voda vystavena na jedné straně místnosti, Oheň a Vzduch vystavené na protější straně místnosti). Socha je postavena a bezpečně umístěna na vyšším piedestalu. Je bezpečně ochráněna před vnějšími podmínkami a její budoucí umístění výměnou za exteriér nedoporučuji. Původně se socha nacházela na jižní straně atiky zámku Ploskovice, ze které byla odebrána, kvůli žalostnému a havarijnímu stavu (toto je zdokumentováno restaurátorskou zprávou – *viz. historická fotodokumentace*).

Charakteristika příčin poškození

Dílo bylo v průběhu své existence významně ovlivněno působením vnějších degradačních faktorů, především v důsledku dlouhodobého umístění v exponovaném exteriérovém prostředí. Socha byla po staletí vystavena přímému působení povětrnostních vlivů, zejména střídání teplot, srážkové vodě, větru, slunečnímu záření a opakovaným cyklům zmrazování a rozmrazování. Tyto faktory postupně vedly k degradaci kamenného materiálu, narušování jeho povrchových vrstev a ke snižování celkové mechanické soudržnosti díla.

Významnou roli v procesu degradace sehrála především voda, která pronikala do porézní struktury kamene. Při poklesu teplot pod bod mrazu docházelo k jejímu objemovému rozpínání, což způsobovalo vznik mikrotrhlin a postupné rozvolňování struktury materiálu. Opakované mrazové cykly vedly k odlupování povrchových vrstev, ztrátě detailů modelace a lokálnímu rozpadu kamene. K degradaci přispívalo rovněž usazování atmosférických nečistot, prachových částic a biologických organismů, které vytvářely podmínky pro další zadržování vlhkosti a urychlovaly proces stárnutí materiálu.

Vzhledem k umístění díla na atice zámku bylo rovněž vystaveno zvýšenému působení větru a hnaných srážek, které intenzivně zatěžovaly zejména vystupující partie sochy, jako jsou drapérie, končetiny a další plasticky modelované prvky. Tyto části byly z důvodu své subtilnosti náchylnější k mechanickému poškození a ztrátám materiálu.

V minulosti bylo dílo opatřeno ochranným nátěrem, jehož funkcí bylo omezit přímé působení vody na povrch kamene a zpomalit degradační procesy. Nátěrová vrstva do určité míry plnila ochrannou funkci a přispívala ke stabilizaci povrchu. Současně však v průběhu času docházelo k jejímu stárnutí, degradaci a nerovnoměrnému úbytku. Přesto lze konstatovat, že aplikace nátěru pravděpodobně přispěla k zachování některých partií díla a oddálila rozsah poškození, které by jinak vlivem dlouhodobého působení povětrnostních podmínek mohlo být výrazně větší.

Další poškození vzniklo při snímání díla již ze zmíněné atiky, kdy byla figura při snímání z atiky přelomena v oblasti kotníků a ocasu delfína*, viz. kapitola historická fotodokumentace*. Také došlo k roztříštění velké části tváře a drapérie. Toto poškození bylo zrehabilitováno restaurátorským procesem roku 1979 akademickým sochařem Františkem Radou. Dle zprávy restaurátora byla díla v roce 1880 po generální opravě zámku natřena, cituji: „kaší z písku a vodního skla“ – viz. historická fotodokumentace. Tento zásah uzavřel povrch díla a materiál nebyl prodyšný, tudíž dílu velmi uškodil.

Historický průzkum památky

Autorství díla není jednoznačně doloženo. Na základě dosavadních poznatků bývá socha připisována Janu Purschovi, Františku Adámkovi nebo Janu Dlouhému. Dílo vzniklo pravděpodobně v první polovině 18.století jako součást rozsáhlé sochařské výzdoby atiky státního zámku v Ploskovicích. Formální a slohové charakteristiky sochy, zejména dynamické pojetí figury, modelace drapérie a celkové kompoziční řešení, vykazují výrazné vazby na vrcholně barokní sochařství. Lze předpokládat, že autor díla náležel do okruhu Matyáše Bernarda Brauna, případně byl s jeho tvorbou úzce obeznámen a čerpal z jejích výtvarných principů.

Významným pramenem pro poznání historie díla jsou archivní restaurátorské zprávy a historická fotografická dokumentace pořízená při sejmutí sochařské výzdoby z atiky zámku. V roce 1979 byla tehdejší památková péče nucena přistoupit k rozsáhlému zásahu z důvodu havarijního stavu sochařské výzdoby. Vzhledem k vysoké návštěvnosti areálu představoval

technický stav soch potenciální riziko pro návštěvníky zámku. Z tohoto důvodu bylo rozhodnuto o demontáži figurální výzdoby z atiky a jejím následném restaurátorském ošetření.

Podle dochované restaurátorské zprávy a fotografické dokumentace došlo během snímání některých soch k jejich poškození. Socha Alegorie Vody byla při opatrném zdvihání přelomena v oblasti holení a ocasu delfína. Současně došlo k odpadnutí části drapérie a rozsáhlé části obličeje figury. Z dostupné dokumentace však není zcela zřejmé, zda k těmto ztrátám došlo přímo během manipulace při demontáži, nebo zda byly důsledkem dlouhodobé degradace materiálu způsobené povětrnostními vlivy a předchozím umístěním na atice zámku.

Dochované archivní fotografie a restaurátorské zprávy představují cenný zdroj informací o stavu díla před restaurátorskými zásahy ve druhé polovině 20. století. Umožňují sledovat rozsah poškození, změny provedené během předchozích oprav a poskytují důležité podklady pro současné restaurátorské hodnocení i interpretaci historického vývoje díla. Vybrané archivní snímky a související dokumentace jsou součástí přílohové části této restaurátorské zprávy.

ploschkowitz-ploskovice, císařský zámek - okr. Litoměřice.

Předchozí restaurátorské zásahy

Předchozí restaurátorské zásahy jsou dokumentovány restaurátorskou zprávou mezi lety 1960-1979. Veškeré informace, které zmiňuji v tomto odstavci, jsou vyňaty z této textové zprávy doplněné o fotografickou dokumentaci z procesu. Sochy byly z atiky odebrány v roce 1960 a jejich kopie navráceny roku 1979. Mezi tím byly originály restaurovány Akademický sochařem Františkem Radou. Chvíli po navrácení soch na zámek byly deponovány ve sklepení, což zachycuje dobová fotografie *viz. Historická fotodokumentace*.

Dílo bylo dle databáze restaurováno již v roce 1880 při generální opravě zámku. Při této opravě byla sochařská díla natřena „kaší z písku a sklovitého pojiva (fluátu – vodního skla) tento proces znemožnil dýchání pískovce, což podpořilo proces hniloby a rozpadu kamene. Jejich skutečný stav se ukázal při snímání soch z atiky.“ – *viz. restaurátorská zpráva v kapitole Historická fotodokumentace.* Socha byla při snímání závažně poškozena a utrpěla větší materiálové ztráty a byla v havarijním stavu.

Restaurování lze vidět na vyřešení zlomení v partii nohou za pomoci nosné konstrukce, která je skryta hlavnímu pohledu v zadní části sochy. Tento support je složen z kovové desky, na které socha stojí, a přivařenou šibeničkou k této desce. Toto řešení je zakotveno do originálního materiálu sochy a propojeno tmelem. Spoj v kotnících je zatmelen a slepen. Pravá noha figury byla při minulém zásahu roztříštěna, a to pravděpodobně z důvodu velmi degradovaného materiálu. Způsob lepených spojů není zmiňován. Odlomené části byly plasticky doplněny a barevně zretušovány. Socha byla na hodně místech druhotně plasticky doplněna. Tyto doplňky lze odhalit na soše pouhým okem i přes prachový depozit a nátěry na díle. Některé doplňky jsou svým stavem nevyhovující, jelikož jsou oddělené od originálu díla a na soše by již dlouho nesloužily a také většina z nich tvarově nerespektuje rukopis autora díla. Velká část povrchu je pokryta cementovým nátěrem, který ruší plné vyznění sochařského díla. Tento nátěr sloužil pravděpodobně ke sjednocení povrchu díla či k jeho konsolidaci.

Dle restaurátorské zprávy z roku 1979 bylo dílo konzervováno vápenným hydrátem a zpevněno roztokem methylbutylmetakrylátu A 500. Doplňky byly doplněny štukem a jako jádro bylo použito cementové pojivo.

Přepis restaurátorské zprávy:

František Rada, akademický sochař, Žatec, Bezručova 1974.

Zpráva restaurátora – restaurování 8 barokních originálů soch z atiky zámku Ploskovice u Litoměřic.

Státní památková péče přinucena zodpovědnosti za stav zámku i kategorie, kde se počítá se značnou návštěvností, byla nucena řešit i otázku soch 4 živlů a 4 ročních období na atice zámku. Sochy, důležitá součást výzdoby zámku z roku cca 1720 ***byly pravděpodobně při generální opravě zámku kolem roku 1880 natřeny kaší písku barviva a sklovitého pojiva / fluatu – vodního skla /.*** *Tento zásah znemožnil dýchání pískovec, což podpořilo podmínky hniloby a rozpadu kamene. Skutečný stav se ukázal až při práci nutné k provedení rekonstrukcí to je snímání plastik z atiky a při dopravě soch. Tak na příklad socha "oheň" při značné opatrnosti pracovníků uložena na podložce, sňata na nádvoří zámku se rozpůlila v partii holení a delfína při velmi opatrné snaze sochu nadzvednout. Opravu bylo nutno provésti už z toho důvodu, aby rekonstrukce a zachování sochy bylo vůbec možné, Mimo to upadlo při dopravě mnoho drobných i větších částí soch z nichž uvádím:*

socha " Jaro " ulomena kytice s levou rukou

socha " Léto " ulomeny klasy a drapérie

socha " Podzim " partie drapérie na pravém boku, upadané části hroznů

socha " Zima " udrolené části plamenů ohně, prsty na rukou

socha " Oheň " odpadaná značná část masky obličeje, partie ohně atd.

socha " Vítr " značně rozrušena pravá ruka, partie čela a drapérie

socha " Voda " výše uvedené roztříštění plus celá maska a drapérie

socha " Země " roztříštění rýče včetně pravé ruky po zápěstí, obličej

Celkové části obrácené k jihu byly více porušeny, rozpraskána sklovitá kůra a sypal se rozrušený pískovec.

Při jednáni příslušných komisí bylo určeno, že sochy mají býti přepraveny po provedení rekonstrukcí z dílny v Žatci zpět do zámku a tam instalovány tak, aby na ně nepůsobilo zatékání. Určeno, aby byla provedena restaurace soch – dokumentů vyspělé sochařské práce. Za tímto účelem byly vypracovány alternativní řešení umístění soch v obloucích arkád zámku na soklích, uvažována alternativa umístění soch v grotě a na konec sochy byly umístěny v tak zvané roubárně vedle zámecké groty.

Při přepravě soch při velmi opatrném zacházení pracovníků utrhla se celá vlající část sochy " vítr ", včetně hlavy a pravé paže tak, že znovu sesazení si vyžádalo mnoho úsilovné a pečlivé práce, aby socha byla opravena. Stejně tak upadla hlava a pravé paže sochy " podzim ".

Po osázení soch v tzv. roubárně vedle groty zámku byly sejmuty uvolněné částice strupovitých nánosů, provedena konečná restaurace.

Byly načepovány roztříštěné části soch na měděné čepy, provedena konzervace vápenným hydrátem a zpevnění roztokem methylbutylmetakrylátu A 500 a doplněni vypadaných částí štukem drceného pískovce.

Většina sklovitých nánosů je pevně zasáknuta do pískovce a mechanické odstraňování by znamenalo porušení modelace originálů.

Při zodpovědnosti zachovat sochy originály velkého kulturního významu bylo značné riziko a spoluzodpovědnost za případné zřícení soch, úraz aneb úplné roztříštění značně zchátralých soch a tím nenávratnou ztrátu díla kulturní a umělecké hodnoty.

Postup práce je doložen fotodokumentací.

V Žatci, dne 27 srpna 1960.

František Rada

Restaurátorský záměr v bodech:

Etapa dokumentace

3D dokumentace díla

Vizuální průzkum díla

Průzkum povrchu díla

Laboratorní průzkum

Výsledky laboratorního průzkumu

Vyhodnocení laboratorního průzkumu

Zkoušky čištění

Etapa transportu díla

Etapa čištění

Etapa zrevidování předchozích restaurátorských zásahů

Etapa konsolidace

Etapa řešení supportu

Etapa doplnění, plastická retuš

Etapa barevné retuše

Transport a osazení sochy

Restaurátorská zpráva

Prvotně byl proveden vizuální průzkum díla. Restaurátorský průzkum byl dokončen včetně laboratorního výzkumu a jeho vyhodnocení. Pomocí těchto průzkumů bylo napomoženo v následném restaurátorském procesu. Tím byl ohledán povrch díla a také jeho poškození. Je ke zvážení provedení mineralogického průzkumu pro ověření původu pískovce.

Etapa dokumentace

Celý proces restaurátorského průzkumu a restaurátorského procesu byl fotograficky dokumentován na digitální fotoaparát Canon EOS 250D a fotografie byly ukládány ve formátu JPEG a RAW. Proces restaurování byl doplněn textovou a fotografickou dokumentací a vše bylo předáno spolu s restaurovaným dílem. Použité prostředky byly vypsány v technologickém listě.

3D dokumentace díla

V rámci restaurátorského zásahu byla provedena 3D dokumentace díla ve dvou etapách. První skenování proběhlo po dokončení procesu čištění a po odstranění druhotných plastických doplňků, čímž byl zachycen skutečný stav díla před realizací restaurátorských rekonstrukcí. Druhá etapa 3D dokumentace byla provedena po ukončení restaurátorských prací a zachycuje výslednou podobu díla po konzervaci a rekonstrukci.

Digitální 3D modely budou předány jako součást restaurátorské dokumentace spolu s restaurátorskou zprávou. Tato dokumentace představuje cenný podklad pro budoucí sledování stavu díla, jeho odborné studium i případné další restaurátorské zásahy. V případě nenávratného poškození nebo ztráty díla může 3D sken sloužit jako přesný podklad pro vytvoření rekonstrukce a významně usnadnit proces jeho obnovy.

Vizuální průzkum díla

Na díle lze vidět několik různorodých poškození. Nachází se na něm mnoho esteticky rušivých doplňků a u spousty z nich bude provedena jejich revize. Stav podpůrné stabilizační konstrukce se zdá vyhovující a funkční, lze na něm vidět známky koroze a stáří. Spoj konstrukce s figurou je neznámý, ale můžeme zde vidět tmel, kterým je figura s konstrukcí propojena. V tomto spoji lze vidět drobné vlásečnicové trhliny. Spoj v kotnících se zdá být pevným. V místech obnaženého kamene je materiál nesoudržným. Část tmelů je znělých tudíž budou muset být odebrány a nahrazeny.

Průzkum povrchu díla

Na povrchu díla lze vidět předchozí zásahy, které jsou cementového původu a vodního skla. Tyto způsoby povrchových nátěrů byly typické pro 19.-20. století a jsou neodstranitelné z povrchu díla. Na díle se nachází i různé znečištění barvou. Místy je povrch nesoudržný. Momentální barevnost povrchu je šedivého odstínu vzniklého pravděpodobně při předchozích restaurátorských zásahů. Účelem byla možná konsolidace nesoudržného materiálu sochy nebo estetické barevné sjednocení. Na díle se může nacházet až 6 i více nátěrů. Laboratorní průzkum odhalil nátěry 3, ale při odhalování stratigrafickým průzkumem jich bylo objeveno 6 vrstev v závislosti na místě.

Laboratorní průzkum

Po rozhodnutí příslušného orgánu památkové péče bylo odebráno dvou vzorků. Odběr vzorků proběhl na místě v zámku Ploskovice. Laboratorní průzkum byl vyhodnocen na

Akademii výtvarných umění v Praze. Dohled nad tímto průzkumem měla odborná pracovnice Ing. Jiřina Přikrylová a vzorky vyhodnotila za pomoci stratigrafie. Následně byl nábrus nafocen pod mikroskopem k tomuto účelu určeným a vyfocen i v UV světle. Cílem odebraného vzorku bylo zjistit složení nátěrů použitých při předchozích restaurátorských zásahů, povrchových úprav, a hlavně zjištění původní barokní povrchové úpravy. Vzorek byl odebrán z poškozené části, čímž se zjistilo složení povrchové úpravy zkoumané sochy. Tento průzkum napomohl k zjištění nejvhodnější a nejšetrnější metody čištění a napomohl ke zjištění předchozích restaurátorských zásahů.

Odběr vzorků proběhl na dvou pečlivě vybraných místech, a to jeden vzorek z horní poloviny z důvodu viditelných několika vrstev monochromních úprav v oblasti věnce. Druhý vzorek byl odebrán z dolní poloviny sochy pro porovnání s prvním vzorkem a vyvrácení možných více povrchových úprav či potvrzení shodnosti. Druhý vzorek byl odebrán z podhledu drapérie. Odebírání vzorků bylo fotograficky zdokumentováno a následně odebráno za pomocí skalpelu. Oba vzorky byly popsány na formulář s údaji a doplněny o místa odběru a následně uloženy do odběrového sáčku. Tyto vzorky byly předány odborné laborantce Ing. Jiřině Přikrylové, která je zalila do pryskyřice a z nábrusu pod mikroskopem a UV světlem vyhodnotila, co je na nábrusu viditelné.

Viz. fotografická dokumentace odběrů vzorků v kapitole *„Fotografická dokumentace restaurátorského průzkumu“*

Výsledky laboratorního průzkumu

Z výsledků lze vyčíst, že se na snímcích z prvního i druhého odběru nachází několik vrstev povrchových úprav, které byly vytvořeny v průběhu restaurování v předchozích letech. Na vzorcích lze vidět několik vrstev přetmelení.

1. Vrstva přetmelení je provedena hrubozrnnou směsí na bázi hydraulického pojiva (cementu), plněná křemenným pískem, na povrchu bez povrchových nečistot,
2. Dvouvrství jemnějšího světle hnědého tmelu pigmentované zinkovou bělobou, černí a železitými pigmenty. Mezi dvouvrstvým v jemnějším tmelu lze vidět v prasklině aplikaci šelaku, ta je dobře viditelná v UV světle. Na povrchu se nachází stopy pravděpodobně akrylátu, který mohl být nositelem pro barevnou retuš.

Na povrchu díla se nacházejí dvě vrstvy. Dle výsledků mnou odebraných vzorků se mezi první a druhou vrstvou nenachází pozorovatelné nečistoty. To může být zavádějící, jelikož z odebraných vzorků ze sochy Alegorie Ohně i Země, se nečistoty mezi těmito vrstvami nacházejí. Dobře viditelné to je u Sochy Alegorie Ohně – *vzorek č.2, místo odběru: levá strana hlavy – vlasy*, kde se podařilo vzorek odebrat na správném místě. Toto lze vidět i u druhé sochy Alegorie Země, *vzorek č.1, místo odběru: věnec – oblast čela*

Vyhodnocení laboratorního průzkumu

Výsledky z obou odebraných vzorků jsou shodné a jsou shodné i s výsledky laboratorního průzkumu vzorků ze soch stejného souboru.

Na povrchu se nacházely dvě vrstvy, které byly druhotným zásahem a svým výskytem na povrchu díla se vytrácela plná čitelnost sochařského rukopisu a vyznění díla. Hloubky modelace díla byly zaneseny tímto tmelem. Je možné, že toto bylo řešení z důvodu vysokého poškození originálního povrchu díla a mohlo se jednat o „konsolidaci“.

Mým doporučením bylo tyto druhotné zásahy šetrně odebrat. Přistupovala jsem šetrně k originálnímu povrchu díla, aby nedošlo k úbytku autentického materiálu a ohrožení autenticity díla. To vše se ověřilo při zkouškách čištění.

Zkoušky čištění

Dle rozhodnutí příslušného orgánu památkové péče byla po laboratorním průzkumu provedena etapa zkoušek čištění. Etapa zkoušek čištění proběhla na základě vyhodnocení laboratorního průzkumu, která byla vyhotovena na zámku Ploskovice na základě rozhodnutí příslušného orgánu památkové péče. Jelikož se na díle nacházelo několik povrchových úprav z předešlého restaurátorského zásahu, a i zásahu předcházejícím, který proběhnul již v 19. století, ten je zmíněn v restaurátorské zprávě od Akademického sochaře Rady ve 20. století.

Zkoušky čištění probíhaly takto:

I. *Mechanické čištění*

Zvoleno bylo místo s již větším poškozením povrchových vrstev, kde byla odhalena vrstva I. (kamenný povrch díla).

a) Za pomoci ostrého skalpelu/dlátka:
Od této vrstvy se začaly odhalovat za pomoci skalpelu další jednotlivé souvrství. Jednotlivé vrstvy se dařilo oddělit jen na některých místech. I při pečlivém a jemném zacházení, bylo velmi náročné vrstvy jednotlivě oddělit, nicméně se to v závěru povedlo.

b) za pomoci horkého vzduchu:
Kombinací horkého vzduchu a mechanického čištění za pomoci skalpelu bylo odhalování vrstev snadnější. Při nahřátí se podařilo poslední nejmladší vrstvu (nejdál od kamene) snáze odebrat od vrstvy pod ní. Na následující vrstvu byl horký vzduch méně účinným. Nebyl poznat rozdíl při použití/nepoužití horkého vzduchu.

Cestou mechanického čištění byly odhaleny jednotlivé vrstvy. Tento způsob snímání vrstev se zdá být v místě provedení funkčním s kombinací horkého vzduchu.

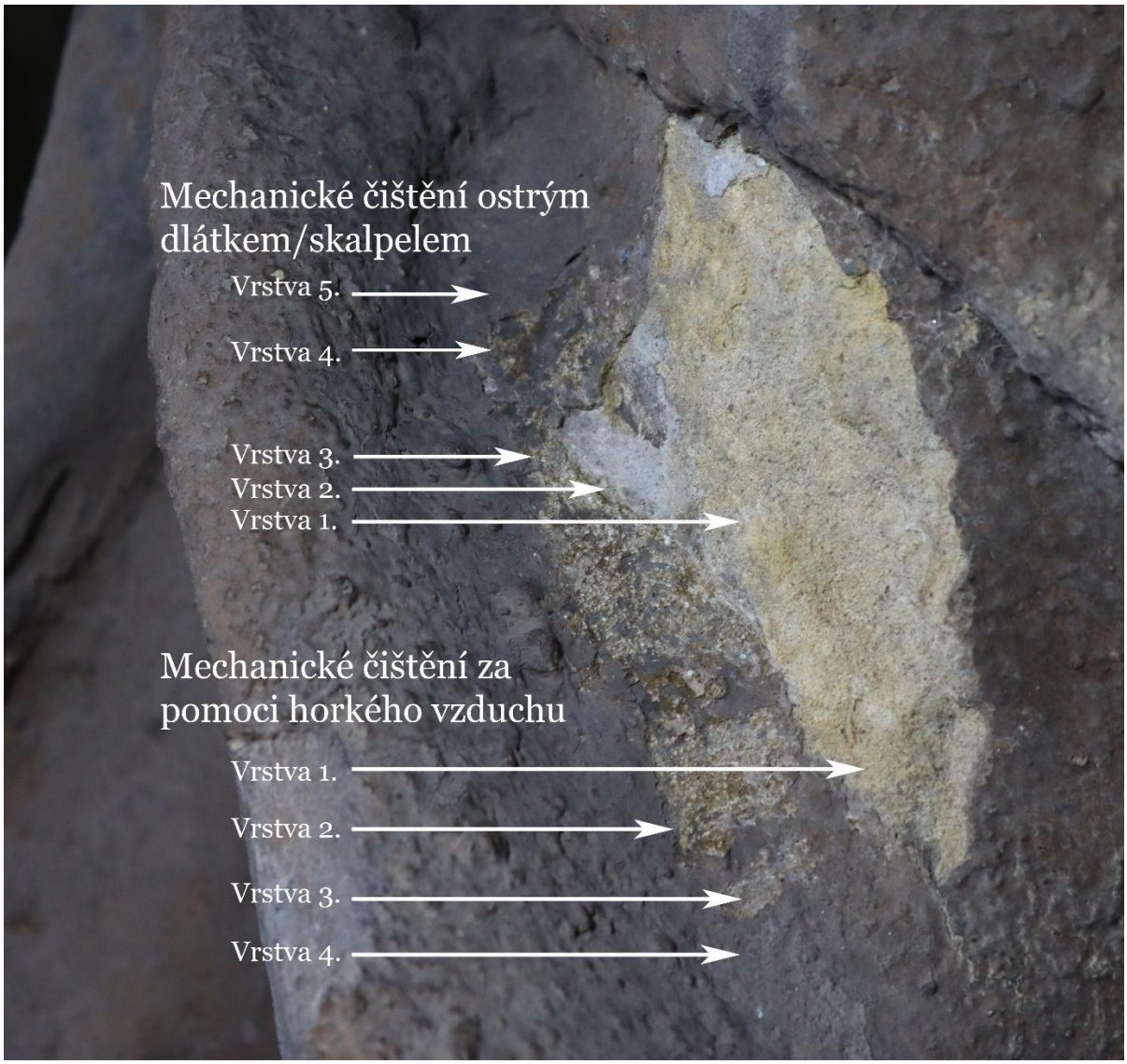

Obrázek I. mechanické čištění

Popis vrstev:

A) <u>Mechanické čištění ostrým dlátkem/skalpelem:</u>

1. Odhalený kámen
2. Vrstva cementového/vápenného nátěru (tuto vrstvu se nepodařilo odebrat při odběru vzorku pro laboratorní průzkum)
3. Hrubozrnná vrstva – maltová směs na bázi hydraulického pojiva (cementu).
4. První vrstva jemnějšího tmelu
5. Druhá vrstva jemnějšího tmelu

B) <u>Mechanické čištění za pomoci horkého vzduchu</u>

1. Odhalený kámen
2. Hrubozrnná vrstva – maltová směs na bázi hydraulického pojiva (cementu).
3. První vrstva jemnějšího tmelu
4. Druhá vrstva jemnějšího tmelu

II. *Čištění mokrou cestou*

Bylo vyzkoušeno čištění za mokra pomocí suché páry s chemickým čištěním a kombinací mechanického čištění.

Zkoušky čištění probíhaly takto:

a) Čištění za pomoci suché páry
b) Čištění za pomoci suché páry v kombinaci čpavku a peroxidu v poměru 1:1
c) Čištění za pomoci suché páry a Clean FP od firmy Remmers
d) Čištění za pomoci suché páry a mechanického čištění za pomoci skalpelu

Čištění za pomoci suché páry se zdá být účinnější. Nejzdárnější se zdá být cesta čištění za pomoci suché páry s kombinací mechanického čištění, kdy horká pára neměkčí jednotlivé vrstvy a za pomoci skalpelu se vrstvy odebraly snadno z kamene. Tato cesta je nejšetrnější k autentickému povrchu díla. Po očištění od vrstev přetmelení je ke zvážení dočištění kamene chemickou cestou, jelikož je dost pravděpodobné, že se pod těmito vrstvami bude nacházet další znečištění (viz. zkouška čištění č.1 – černý šlem (nečistoty) na povrchu kamene, na zkoušce čištění č.2 a 3. lze vidět vyčištěný povrch kamene). K tomuto byl svolán kontrolní den a zvolil by se následný postup.

Obrázek II. zkoušky čištění mokrou cestou

Navrhovaný postup

Dle výsledků laboratorního průzkumu bylo zřejmé, že se bude muset přistupovat k mechanickému čištění povrchu díla.

Zkoušky čištění byly provedeny postupně a byly aplikovány přiměřeně k náročnosti poškození povrchu kamene. Samotný čistící proces byl aplikován podle míry znečištění povrchu kamene, a to v několika postupech. Při procesu zkoušek čištění byl brán zřetel na povrchové poškození materiálu a autenticitu dochovaného povrchu.

Byly vyzkoušeny dva způsoby čištění, a to čištění suchou cestou a čištění mokrou cestou.

Nejvhodnější a nejšetrnější cestou čištění povrchu díla dle zkoušek čištění bylo čištění za pomoci suché páry s mechanickým dočištěním povrchu kamene od depozitů druhotných vrstev. Kombinace tepla s párou má za následek neměkčení vrstev a následně je lze odebrat z povrchu kamene bez úbytku autentické hmoty díla, což je zásadní. Při pouhém čištění za sucha mechanickou cestou či s kombinací horkého vzduchu nelze toto zaručit. Cestou čištění povrchu za pomoci suché páry a mechanického čištění si dokážu představit očištění takto celé sochy. Před tímto krokem bude rozšířen rozsah zkoušek čištění a ověřena tak funkčnost na větší části povrchu díla. Následně je ke zvážení další postup, jelikož bez použití chemického čištění zůstává povrch kamene nevyčištěný.

Etapa transportu díla

S ohledem na rozsáhlé poškození díla a pro dobré zhotovení restaurátorského procesu restaurování bylo nutné transportovat dílo na odborné pracoviště. Dílo bylo s nejvyšší opatrností s ohledem na stav díla transportováno na odborné pracoviště Akademie výtvarných umění v Praze do budovy Moderní galerie.

K transportu bylo využito portálového jeřábu pro položení sochy a k následnému transportu bylo využito skříňové nákladní auto. Toto auta bylo zvoleno proto, že dílo bude bezpečně chráněno před vnějšími vlivy jako jsou poryvy větru na silnici a deště, které by mohly dílu uškodit.

Před tímto procesem bylo nutné připravit interiér zámku, a to převážně ochránit zámeckou dlažbu za pomoci dřevěných desek a plošin. Na tyto desky se postavil portálový jeřáb a následné jsme začali s demontováním soch. Samotný proces započal po šetrném odsekání a odebrání spáry mezi soklovou částí a dílem. Následně jsme sochu za pomocí silonových popruhů uvázali a v místa kontaktu popruhu s dílem opatřili filcem či polstrováním. Dílo bylo postaveno tímto způsobem na zem ze soklové části a následně položeno do připraveného lůžka a následně pomocí silonových popruhů uchyceno v lůžku. Přímý kontakt silonových popruhů a kamenného povrchu byl vymezen užitím filcových podložek, které kámen ochrání od nežádoucích fyzikálních efektů působení síly v tahu.

Na tuto etapu byla nutná týmová spolupráce ve více lidech pro úspěšné a bezpečné položení díla a jeho následného převozu do místa restaurování na AVU v Praze. Součástí odborného týmu byli odborní restaurátoři a studenti oboru restaurování soch. Pro převoz díla bylo zapotřebí paletového vozíku, a hlavně skříňového nákladního auta pro bezpečné převezení díla na odborné pracoviště.

Etapa čištění

Nejvhodnější a nejšetrnější cestou čištění povrchu díla dle zkoušek čištění je čištění za pomoci suché páry s mechanickým dočištěním povrchu kamene od depozitů druhotných vrstev. S kombinací suché páry a má za následek neměkčení vrstev a následně je bylo možné odebrat z povrchu kamene bez úbytku autentické hmoty díla, což je zásadní. Při pouhým čištění za sucha mechanickou cestou či s kombinací horkého vzduchu nelze toto zaručit. Cestou čištění povrchu za pomoci suché páry a mechanického čištění bylo možné očistit celý povrch sochy.

Čištěno bylo za pomocí suché páry s kombinací mechanické cesty (skalpelu, vidiových dlát). U méně přístupných míst a u míst, u kterých nebylo možno oddělit jednotlivé vrstvy, bylo využito drobné frézky. Tím bylo vrchní vrstva buďto ztenčena nebo plně odebrána.

Naskytla se i některá problematická místa, a to převážně v zadní části sochy v oblasti zad. Zde byl problém oddělit spodní vrstvu od originálního povrchu kamene bez poškození autentického kamene. Bylo přistoupeno ke ztenčení vrstvy, díky čemuž není esteticky rušivá. Povrch se očistil od rušivých puchýřů a šedého povlaku. Takových míst se na díle nachází více, a to na pravé paži, pravé noze stojící na delfínovi.

Velká část povrchu díla byla očištěna mechanicky za pomocí suché páry a dlátek. Jednalo se o zdlouhavý proces odebírání nátěrů z povrchu kamene. V případě, že vrstvu nebylo možné odebrat, byla ztenčena, jelikož by při jejím odebírání hrozilo poškození autentické hmoty kamene.

Tato etapa se prolínala s etapou konsolidace, jelikož některá místa byla natolik degradovaná, že je nebylo možné bez předzpevnění očistit od nečistot. Bez prolínání těchto dvou etap by hrozilo poškození autentické hmoty sochy. Po technologické pauze od aplikace konsolidantu bylo pokračováno v etapě čištění.

Etapa zrevidování předchozích restaurátorských zásahů

V této etapě se jednalo především o odstranění starých uvolněných vysprávek, spár a rozebrání uvolněných segmentů. Vysprávky byly posuzovány a následně odstraňovány či částečně zachovány jako jádro pro nový barevně vyhovující tmel. Při odstraňování bylo dbáno na to, aby nedošlo k úbytku autentické hmoty originálu. Dle pevnosti povrchu díla se odvíjel následující postup. Na některých místech byl originální povrch natolik degradován, pod nepůvodními druhotnými doplňky, a nebylo možné šetrně k povrchu originálního díla odebrat předešlé restaurátorské doplňky bez etapy prekonsolidace. Tímto postupným technologickým procesem bylo zajištěno, že nedošlo k úbytku originálního povrchu díla.

Při této etapě bylo odebráno 90 % plastických doplňků z důvodu odlišné barevnosti i plastického ztvárnění, které nerespektovalo rukopis autora díla. Zachovány byly jen vysprávky ve spojích, které byly očištěny pod tvar originálního kamene a bylo jich využito jako podpůrné jádro pro nový doplněk.

Etapa konsolidace

Konsolidační proces vedl k obnovení pevnosti a soudržnosti kamenného materiálu. Proces probíhal v teplotně příznivých podmínkách za zcela suchého počasí, tak, aby látky mohly optimálně vniknout do hloubky kamenného materiálu. Konsolidace byla aplikována v průběhu procesu čištění. Konsolidována byla místa nesoudržného materiálu, na méně soudržných místech byla aplikována opakovaně. Konsolidace byla aplikována lokálně v závislosti na soudržnosti povrchu a opakovaně na základě soudržnosti povrchu. Nejméně

soudržnými místy byla oblast vnitřní strany levé paže figury a převážně místa, kde se nacházel druhotný velmi pevný doplněk z předešlého restaurování.

Pro konsolidaci byl použit přípravek na bázi organokřemičitanů od firmy Remmers, a to postupně od méně koncentrovaného po více koncentrovaný. Jeho intenzita použití byla volena podle stupně poškození kamenného materiálu. Součástí zpevňujícího procesu je hloubková injektáž a výplň trhlin. Injektáž trhlin byla provedena KSE 300 pro lepší proniknutí následného elastifikovaného injektážního prostředku KSE 500E, který se v případě menších trhlin injektoval samostatně a v případě hlubších trhlin bylo využito plniva křemičité moučky, který dutinu trhliny vyplní. Injektováno bylo do doby, kdy byla trhlina vyplněna.

Etapa ošetření supportu

Spodní kovová plotna byla očištěna od tmelů z předešlého restaurátorského zásahu, a to i prostor mezi sochou a kovovou deskou. Následně byla socha zabalena a tím ochráněna před etapou opískování kovové desky. Při čištění byla zjištěna rozdílnost použitých materiálů. Čepy, kterými je ukotvena socha k desce jsou měděné kdežto deska je z kovu. To samé se objevuje i u šibeničky. Po abrazivním opískování byla deska opatřena nátěrem zinkové barvy, která ochrání kovový materiál před korozí.

Stejně byla řešena i kovová šibenička. Ta byla očištěna od doplněných rušivých tmelů za pomocí frézky byl šetrně odebrán mírně pod tvar po celém obvodu železné konstrukce. Socha byla ochráněna za pomocí igelitu před abrazivním pískem a zkorodovaná konstrukce opískována od rzi a ošetřena zinkovým nátěrem, který ochrání železo před korozí. Prostor mezi supportem a kamenem byl plasticky vyplněn a tím i podpořena statika díla.

K tomuto řešení bylo přistoupeno na základě ověření spojů a zajištění díla se supportem. Na základě toho, že dílo zvládlo převoz a manipulaci, při převozu i po převozu byla statika prověřena. I tak bylo k dílu a odebírání jednotlivých tmelů a spár přistupováno velmi obezřetně a šetrně. Byly eliminovány otřesy při odebírání jednotlivých tmelů, které byly postupně odfrézovány.

Etapa doplnění, plastická retuš

Na očištěnou a konsolidovanou hmotu kamene a ostatních soch ze souboru byly plasticky doplněny a domodelovány chybějící části dle rukopisu autora díla Jana Dlouhého. Dílu byl navrácen původní vzhled se souladem k rukopisu autora díla z dob pozdně barokních. Hrubost směsi byla upravována s ohledem na vzhled doplňovaného místa. Lokálně byla rovněž řešena barevnost doplňující hmoty, která byla probarvena syntetickými hlinkami. Množství pigmentu bylo přizpůsobeno adekvátním odstínem k doplňovanému místu. Na základě těchto zkoušek bylo vyhodnoceno složení a poměr pojiva s plnivem a pigmentové složky.

Na základě zkoušek plastických doplňků a pojiv bylo zvolené doplňování za pomocí hydraduru NHL5 v poměru 2:1, který je na bázi vápna. Tím, že se socha navrátí zpět do interiéru bylo zvoleno plastického doplňování bez podpůrných armatur a tím i zásahu do autentického materiálu s tímto spojený.

U větších doplňků bylo vytvořeno podpůrného jádra vytvořeného z hrubší frakce písku, na který se vytvořil výsledný plastický doplněk. Doplňováno bylo od míst nejvíce rušivých až do plastického zklidnění celého povrchu sochy. Lokálně byl namíchaný tmel probarvován pigmenty.

Plastický doplněk byl opracován tak, aby se propojil s okolním povrchem kamene. Jako inspirace. Byla podniknuta cesta do zámeckého parku v Lysé nad Labem, kde se nachází sochy, u kterých se objevuje velmi podobný sochařský rukopis jako u soch z Ploskovic. Toto mi bylo velmi nápomocné při plastické rekonstrukci chybějícího obličeje.

Plastická retuš se prolínala s barevnou retuší, a to z důvodu zklidnění povrchu sochy od plastických retuší a případného dalšího plastického doplnění.

Etapa barevné retuše

Barevně retušována byla zprvu místa na doplněných částech z důvodu barevného sjednocení a barevně je doladit v takové míře, aby byla dodržena památková kritéria a byl zachován tak autentický a původní povrch s přirozenou patinou stáří restaurované sochy. Patinovány byly pouze doplňky a části z umělého kamene. Bylo využito syntetických pigmentů, které jsou stálejší vůči UV záření a jejich použití je v restaurátorské praxi dlouhodobě ověřeno.

Barevná retuš byla provedena lazurně za pomoci syntetických hlinek rozpuštěných v příslušném velmi slabém roztoku akrylátu jako je Sokrat 2802 Na.

Transport a osazení sochy

Dílo bude osazeno zpět do zámeckého interiéru v zámku Ploskovice. Expozici kamenného materiálu doporučuji držet v interiéru, exteriér by mohl dílo nenávratně poškodit. V interiéru nehrozí vnější náročné podmínky. Pouze změny teplot, které dílo neohrozí.

Tato etapa bude zajisté prodiskutována s investorem. Transportována bude obdobným způsobem jako při transportu díla do ateliéru. Tato etapa bude provedena s největší opatrností.

Doporučení majiteli:

Po provedeném restaurátorském zásahu je doporučeno ponechat kamennou sochu v interiérovém prostředí se stabilními klimatickými podmínkami, bez výrazných výkyvů teploty a relativní vlhkosti vzduchu. Umístění v suchém interiéru je z hlediska dlouhodobé ochrany materiálu a zachování restaurátorského zásahu nejvhodnější.

Se sochou je doporučeno nemanipulovat a minimalizovat jakékoli přesuny či mechanické zatížení, které by mohly vést k poškození dochované historické hmoty, oslabených částí díla či nově restaurovaných partií.

Povrch sochy není vhodné neodborně čistit. Jakékoli zásahy, zejména mokré čištění, používání chemických prostředků, tlakové vody, abrazivních materiálů nebo mechanické odstraňování nečistot, mohou způsobit nevratné poškození povrchových vrstev kamene i dochovaných historických stop. V případě potřeby údržby či dalšího zásahu je doporučeno obrátit se výhradně na kvalifikovaného restaurátora.

Současně je doporučeno věnovat pozornost prezentaci díla a zvážit úpravu či nahrazení stávajících soklů, jejichž současná podoba nepůsobí vůči uměleckému charakteru souboru dostatečně reprezentativně a jednotlivým dílům vizuálně nelichotí. V rámci souboru osmi soch se navíc dochovalo nejednotné řešení soklových podstavců, kdy některé sokly vykazují odlišné proporce a šířkové řešení, což narušuje vizuální soudržnost a jednotné vnímání souboru jako celku.

Z restaurátorského a prezentačního hlediska je proto vhodné uvažovat o sjednocení soklové báze celého souboru při respektování historického charakteru a výtvarných kvalit jednotlivých děl. Jako vhodné analogie řešení této problematiky byly dohledány realizace u souboru alegorických soch v areálu Kuksu a dále instalace originálů sochařské výzdoby mariánského sloupu v lapidáriu v Josefově, kde bylo přistoupeno ke kultivovanému a sjednocujícímu způsobu prezentace historických plastik. Návrh možného řešení soklového systému je podrobněji rozpracován níže.

Jsou přiloženy i fotografie momentálního řešení soklových částí. U souborů Alegorií živlů se nacházejí dva typy řešení soklové části. U Alegorie Země a Vzduchu jsou soklové části o dost užší než u kamenného plintu sochy. U Alegorie Vody a Ohně je sokl širší a už i díky tomu vypadá socha lépe. U souboru Alegorií ročních období je toto řešené dost podobně. Širší typ se nachází pouze u sochy Alegorie Zimy; u třech zbylých soch je typ užších soklů. Fotografie momentálního řešení a s návrhem nového řešení jsou vloženy v kapitole *Návrh soklové části pro prezentaci soch.*

Technologická část:

Všechny technologické postupy s použitím požadovaných materiálů památkovou péčí byly aplikovány v souladu se zákonem 20/1987 Sb. o památkové péči a budou aplikovány po schválení zástupci památkové péče.

Etapa čištění byla provedena:

a) za sucha pomocí štětců, umělohmotných kartáčků, dlátek, skalpelů, vysavačů, stlačeného vzduchu, frézky

b) za mokra, suchou párou

Etapa řešení supportu:

Povrch zkorodovaného kovu byl očištěn pomocí pískovačky. Očištěný povrch byl ošetřen zinkovou barvou.

Etapa zpevnění:

Použitá kombinace přípravků od firmy Remmers, Funcosil 100, Funcosil 300, Funcosil 500 STE, pro injektáž prasklin a trhlin bylo použito plniva – křemičité moučky

Etapa plastického doplnění:

Byla prováděna pomocí speciálně připravených tmelů pracujících na bázi hydraulického pojiva. Jako plnivo bylo využito křemičitých frakcí písku a kalu. Směs byla probarvována syntetickými pigmenty. Byl brán zřetel na tvrdost materiálu tak, aby byl vždy měkčí než místo doplňovaného originálu.

Etapa závěrečné barevné retuše:

Byla provedena lazurně za pomoci syntetických hlinek rozpuštěných v příslušném velmi slabém roztoku akrylátu, jako je Sokrat 2802 Na.

Oxidické pigmenty mají vysokou barvící schopnost, jsou odolné vůči alkalickému prostředí (vhodné k probarvování vápenných hmot) a jsou vysoce odolné vůči dodatečné změně odstínu vlivem UV záření.

Použité pigmenty od firmy Aqua Bárta: čerň 316, žluť 920, žluť 960

Fotodokumentace:

Obrázek 1 Stav před restaurováním, čelní pohled

Obrázek 2 Stav před restaurováním, momentální umístění díla, vedle sochy vystavena Alegorie Země, na protější straně jsou díla Alegorie Ohně a Větru

Obrázek 3 Fotografie původního umístění souboru alegorií živlů, Alegorie vody se nachází jako druhá zprava

Obrázek 4 Fotografie z odběrů vzorků, celkový pohled, odebrány byly dva vzorky, a to jeden z horní části v oblasti věnce a druhý v oblasti drapérie ve spodní polovině sochy

Obrázek 5 Fotografie z odběrů vzorků, odebrány byly dva vzorky. Fotografie dokumentuje odběr vzorku z horní části v oblasti věnce. Odběr vzorku č. I hloubka v oblasti věnce. Toto místo bylo zvoleno z důvodu viditelných mnoho dochovaných vrstev

Obrázek 6: Fotografie z odběrů vzorků. Odebrány byly dva vzorky. Fotografie dokumentuje odběr vzorku z dolní poloviny díla. Odběr vzorku č. II z oblasti záhybu drapérie. Toto místo bylo zvoleno z důvodu viditelných mnoha dochovaných vrstev

Obrázek 7 Stav sochy před očištěním spáry

Obrázek 8 Stav sochy před očištěním spáry

Obrázek 9 Fotografie z procesu zkoušek čištění za pomoci suché páry

Obrázek 10 Fotografie z úvazu sochy. Stav před položením díla a jeho transportem

Obrázek 11 Etapa transportu soch za pomoci skříňového auta. Sochy byly položeny na paletu a bezpečně upevněny pro bezpečný transport

Obrázek 12 Etapa transportu soch za pomoci skříňového auta. Sochy byly položeny na paletu a bezpečně upevněny pro bezpečný transport. Odzadu – Alegorie Vody, vedle Odzadu – Alegorie Země, pak Alegorie Ohně. Prostor mezi sochami byl opatřen matrací.

Obrázek 13 Etapa transportu soch za pomoci skříňového auta. Sochy byly položeny na paletu a bezpečně upevněny pro bezpečný transport. Pohled na sochu Alegorie Ohně.

Obrázek 14 Grafické znázornění. Fotografie vyznačující odhalené druhotné plastické doplňky a také místa trhlin, přední pohled

Obrázek 15 Stav díla po transportu do ateliéru. Stav před, přední pohled

Obrázek 16 Stav díla po transportu do ateliéru. Stav před, 3/4 pohled

Obrázek 17 Stav díla po transportu do ateliéru. Stav před, boční pohled

Obrázek 18 Stav díla po transportu do ateliéru. Stav před, zadní pohled

Obrázek 19 Stav díla po transportu do ateliéru. Stav před, boční pohled

Obrázek 20 Stav povrchu díla před restaurováním. hloubky povrchu jsou pod vrstvou nátěrů nečitelné.

Obrázek 21 Stav povrchu díla před restaurováním. hloubky povrchu jsou pod vrstvou nátěrů nečitelné.

Obrázek 22 Stav povrchu díla před restaurováním. hloubky povrchu jsou pod vrstvou nátěrů nečitelné. Detail doplňku džbánu s vodou.

Obrázek 23 Stav povrchu díla před restaurováním. Hloubky povrchu jsou pod vrstvou nátěrů nečitelné. Velký tmel v oblasti klína, uzlu, stehna a drapérie

Obrázek 24 Stav povrchu. Detail drapérie a vrstev nátěrů, které zaslepují hloubku.

Obrázek 25 Stav zkorodovaného supportu – spodní desky, před abrazivním opískováním. Kamenný materiál byl před touto metodou ochráněn.

Obrázek 26 Stav zkorodovaného supportu – spodní desky, Proces abrazivního pískování. Kamenný materiál byl před touto metodou ochráněn.

Obrázek 27 Stav zkorodovaného supportu – spodní desky, po abrazivním opískování. Kamenný materiál byl před touto metodou ochráněn. Čepy, kterými je propojena kovová plotna s kamenným materiálem, jsou z rozdílného materiálu oproti desce. Čepy jsou měděné, deska kovová.

Obrázek 28 Stav supportu – spodní desky, Po očištění a natření zinkovou barvou pro ochranu kovového materiálu

Obrázek 29 Zkoušky tmelů pro plastické doplňování. Byla provedena zkouška pojiv (Bílého cementu a hydraduru NHL5) Zprvu bez pigmentů pro ověření tvrdosti a barevnosti, následně bylo přidáno pigmentů a rozdílných plniv a frakcí pro dosažení barevnosti a frakce jako na kamenné soše.

Obrázek 30 Etapa postupného čištění, odhalování originálního povrchu kamene pod šedým závojem přetmelení.

Obrázek 31 Etapa postupného čištění, odhalování originálního povrchu kamene pod šedým závojem přetmelení. Stav povrchu delfína před očištěním.

Obrázek 32 Etapa postupného čištění, odhalování originálního povrchu kamene pod šedým závojem přetmelení. Stav povrchu delfína po očištěním šedé vrstvy.

Obrázek 33 Proces snímání plastických doplňků v oblasti tváře. Stav před odebráním.

Obrázek 34 Proces odjímání plastických doplňků v oblasti tváře. Stav po odebrání.

Obrázek 35 Etapa řešení šibeničky zajišťující statiku díla. stav před odhalováním

Obrázek 36 Etapa řešení šibeničky zajišťující statiku díla. stav před odhalováním

Obrázek 37 Etapa řešení šibeničky zajišťující statiku díla. stav před odhalováním

Obrázek 38 Etapa řešení šibeničky zajišťující statiku díla. Stav před pískováním Socha opatřena ochranným igelitovým pouzdrem.

Obrázek 39 Stav supportu po očištění a opatření zinkovým nátěrem pro zamezení vzniku koroze

Obrázek 40 Stav před a po očištění druhotných vrstev, přední pohled

Obrázek 41 Stav před a po očištění druhotných vrstev, detailů delfína

Obrázek 42 Etapa odebíraní plastických doplňků, které byly vytvořeny při restaurování v roce 1960. Tmel byl odebrán pod tvar originálního kamene, v průběhu čištění byl povrch zpevňován, jelikož pod tímto doplňkem byl povrch velmi nesoudržný.

Obrázek 43 Etapa odebíraní plastických doplňků, které byly vytvořeny při restaurování v roce 1960. Tmel byl odebrán pod tvar originálního kamene, v průběhu čištění byl povrch zpevňován, jelikož pod tímto doplňkem byl povrch velmi nesoudržný.

Obrázek 44 Etapa konsolidace a injektáže lasových trhlin za pomoci organokřemičitanu KSE 500E od firmy remers plnivem

Obrázek 45 Etapa konsolidace a injektáže lasových trhlin za pomoci organokřemičitanu KSE 500E od firmy remmers s plnivem

Obrázek 46 Etapa hloubkové injektáže v oblasti džbánu za pomoci KSE 500 a křemičité moučky.

Obrázek 47 Etapa hloubkové injektáže v oblasti drapérie za pomoci KSE 500 a křemičité moučky

Obrázek 48 grafické znázornění míst s provedenou injektáží a velmi nesoudžných míst

Obrázek 49 Stav díla po očištění povrchu a odstranění nevyhovující plastických doplňků

Obrázek 50 Stav díla po očištění povrchu a odstranění nevyhovující plastických doplňků

Obrázek 51 Stav díla po očištění povrchu a odstranění nevyhovující plastických doplňků.

Obrázek 52 Stav díla po očištění povrchu a odstranění nevyhovující plastických doplňků

Obrázek 53 Stav díla po očištění povrchu a odstranění nevyhovující plastických doplňků

Obrázek 54 Stav díla po očištění povrchu a odstranění nevyhovující plastických doplňků

Obrázek 55 Stav díla po očištění povrchu a odstranění nevyhovující plastických doplňků

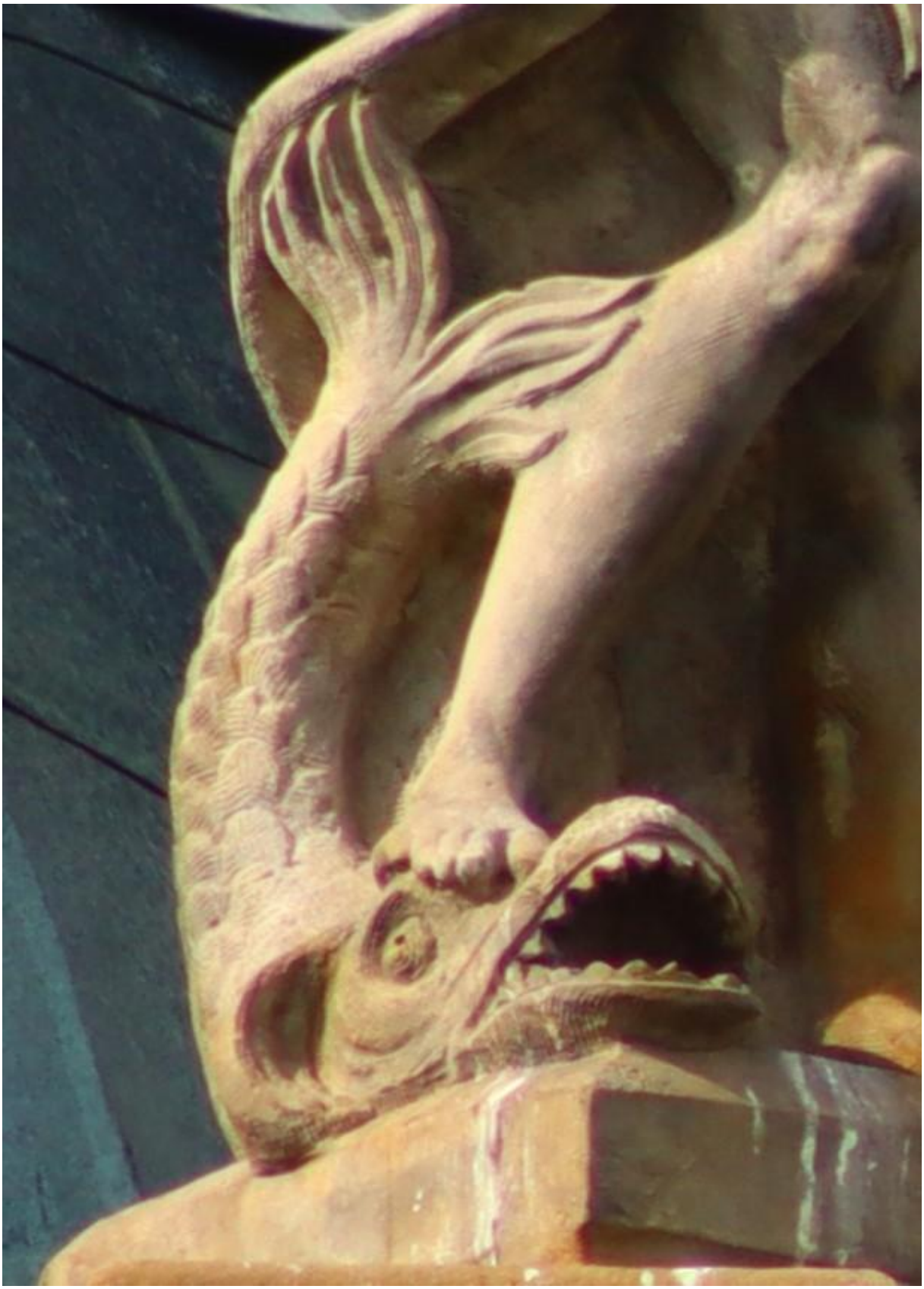

Obrázek 56 Porovnávání vytvořené kopie s historickou fotodokumentací sochy na atice zámku pro vytvoření plastického doplňku chybějící části ocasu.

Obrázek 57 Porovnávání vytvořené kopie s historickou fotodokumentací sochy na atice zámku pro vytvoření plastického doplňku chybějící části ocasu. Fotografie z restaurátorské zprávy – Akademický sochař František Rada 1960

Obrázek 58 Etapa plastického doplňování. Vytvoření podpůrného jádra z hrubší frakce písku s hydradurem v poměru 2:1.

Obrázek 59 Etapa plastického doplňování. Vytvoření podpůrného jádra z hrubší frakce písku s hydradurem v poměru 2:1.

Obrázek 60 Etapa řešení plastického doplňku chybějící tváře. Tvar byl hledán v sochařské hlíně. Následně byl nanesen plastický doplněk v tmelu.

Obrázek 61 Etapa řešení plastického doplňku chybějící tváře. Tvar byl hledán v sochařské hlíně. Následně byl nanesen plastický doplněk v tmelu.

Obrázek 62 Plná plastická rekonstrukce hlavy sochy, Bylo pracováno v sochařské hlíně a následně odlito do sádry. Tato rekonstrukce byla vytvořena pro vizualizaci a představu, jak socha mohla při jejím vzniku vypadat

Obrázek 63 Plná plastická rekonstrukce hlavy sochy, Bylo pracováno v sochařské hlíně a následně odlito do sádry. Tato rekonstrukce byla vytvořena pro vizualizaci a představu, jak socha mohla při jejím vzniku vypadat

Obrázek 64 Etapa plastické retuše. přední pohled.

Obrázek 65 Etapa plastické retuše. přední 3/4 pohled.

Obrázek 66 Etapa plastické retuše. Boční pohled.

Obrázek 67 Etapa plastické retuše. Zadní 3/4 pohled.

Obrázek 68 Etapa plastické retuše. Zadní pohled.

Obrázek 69 Etapa plastické retuše. Zadní 3/4 pohled.

Obrázek 70 Etapa plastické retuše. Boční pohled.

Obrázek 71 Etapa plastické retuše. Zadní 3/4 pohled.

Obrázek 72 Etapa plastického doplňování. V oblasti ocasu delfína, kde byla socha v minulosti rozlomena, byl tmel snížen pod úroveň kamene, tak, aby posloužil jako jádro pro nový tmel, který bude respektovat barevnost kamene a rukopis autora

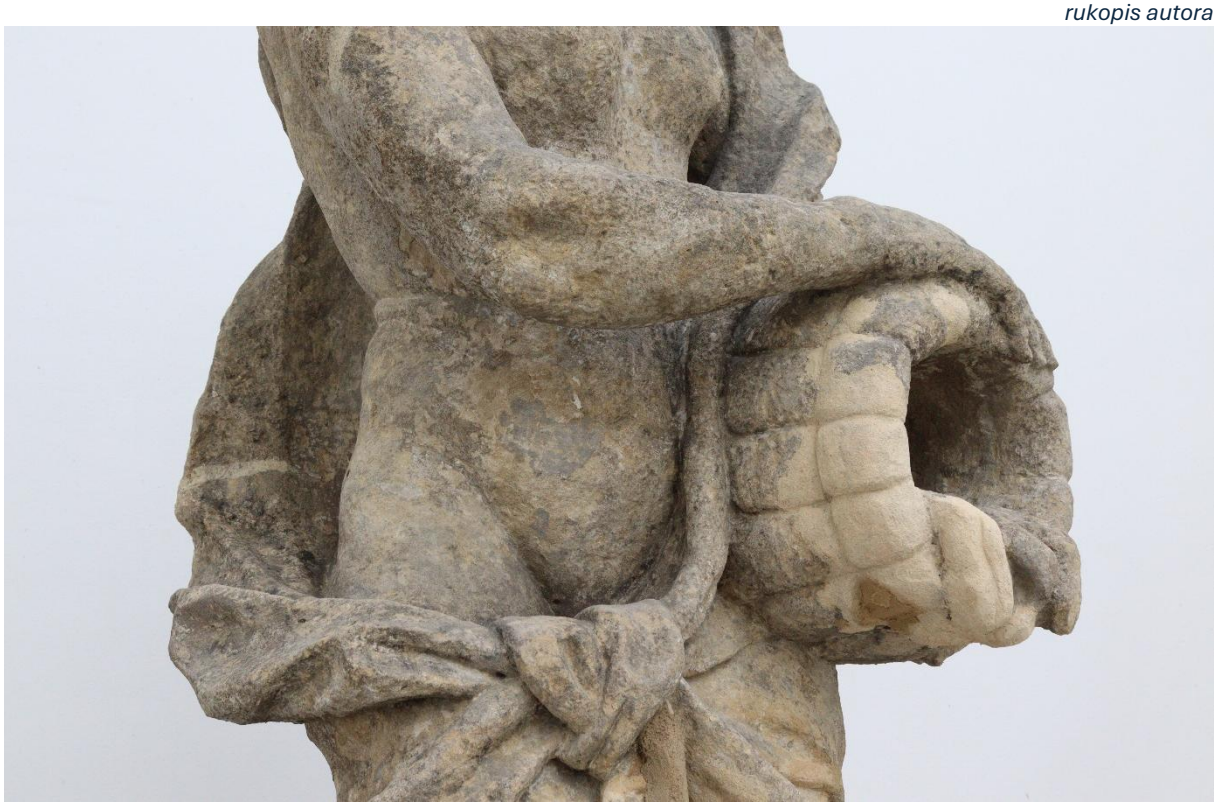

Obrázek 73 Etapa plastického doplňování v oblasti vědra.

Obrázek 74 Etapa plastického doplňování v oblasti tváře. Vytvoření podpůrného jádra, který bude oporou pro finální tmel

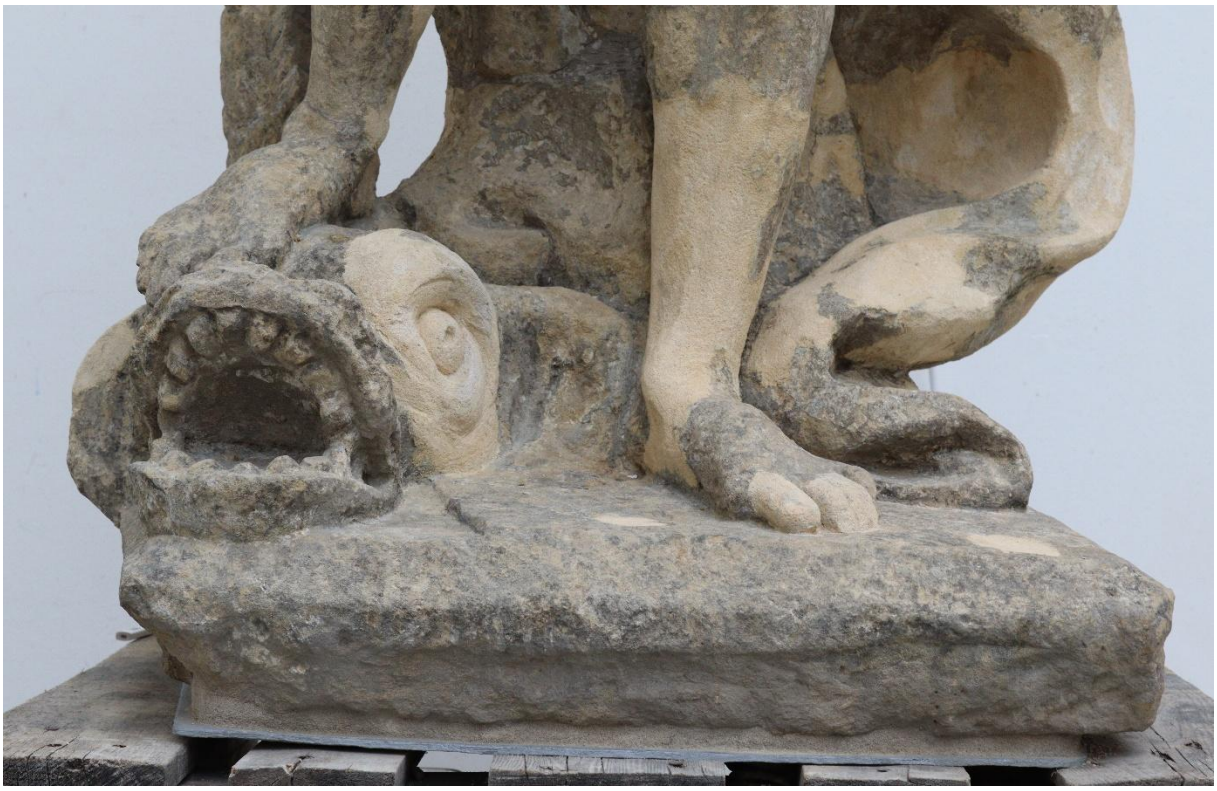

Obrázek 75 Etapa plastického doplňování v oblasti nohou a soklu.

Fotodokumentace díla po restaurování:

Obrázek 76 Stav díla po zrestaurování

Obrázek 77 Stav díla po zrestaurování

Obrázek 78 Stav díla po zrestaurování

Obrázek 79 Stav díla po zrestaurování

Obrázek 80 Stav díla po zrestaurování

Obrázek 81 Stav díla po zrestaurování

Obrázek 82 Stav díla po zrestaurování

Obrázek 83 Stav díla po zrestaurování

Obrázek 84 Stav armatury, která byla ponechána, protože by hrozilo poškození díla při rozebírání spojených částí.

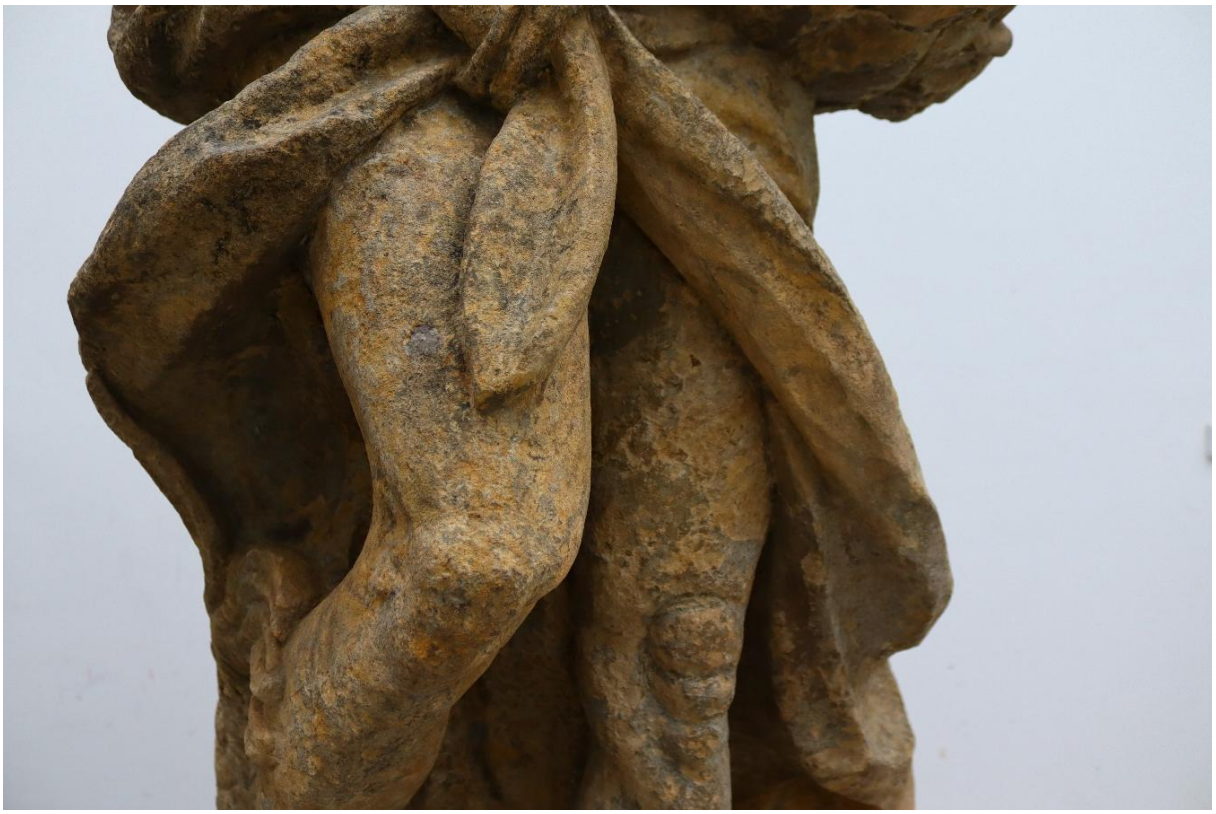

Obrázek 85 Detailní fotografie stavu díla po zrestaurování

Obrázek 86 Stav díla po zrestaurování – detailní fotografie retuše v oblasti vědra

Obrázek 87 Stav díla po zrestaurování – Detailní fotografie retuší v oblasti delfína a pravé nohy.

Obrázek 88 Stav doplňku tváře po barevné retuši

Obrázek 89 Stav doplňku tváře po barevné retuši

Obrázek 90 Stav po barevné retuši

Obrázek 91 Stav po barevné retuši

3D dokumentace díla:

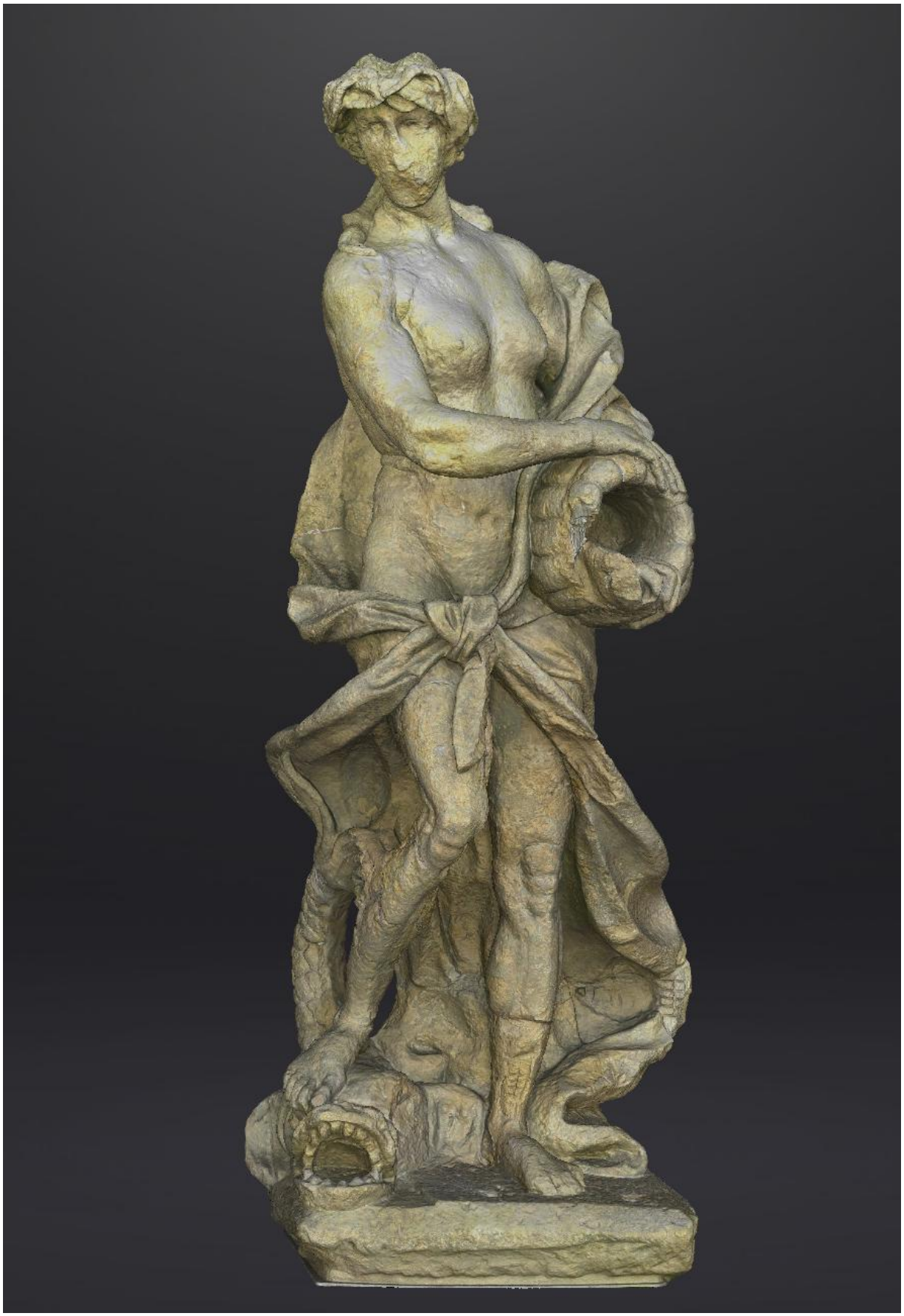

Obrázek 92 byl pořízen 3D skenem díla po očištění a odejmutí plastických doplňků. Tento sken bude předán s restaurátorskou zprávou.

Obrázek 93 byl pořízen 3D skenem díla po očištění a odejmutí plastických doplňků. Tento sken bude předán s restaurátorskou zprávou.

Obrázek 94 byl pořízen 3D skenem díla po očištění a odejmutí plastických doplňků. Tento sken bude předán s restaurátorskou zprávou.

Obrázek 95 byl pořízen 3D skenem díla po očištění a odejmutí plastických doplňků. Tento sken bude předán s restaurátorskou zprávou.

Návrh soklové části pro prezentaci soch:

Na fotografii lze vidět řešení soklových částí a jejich rozdílnost. U sochy Alegorie Vody je typ širšího soklu a u sochy Alegorie Země se nachází užší typ soklu.

Fotografické znázornění řešení soklových částí u souboru Alegorie ročních období. Typ širšího soklu se nachází jen pod sochou Alegorie Zimy (První socha zpráva). Ostatní sochy mají druhý typ soklu, a to toho užšího.

Varianta č.1

Příklad prezentace soch z Braunovi dílny v Lapidáriu v Josefově. Jsou zde vystaveny sochy originálů, které se nacházely na Mariánském sloupě v Josefově. Sochy jsou umístěny na jednotných soklech vysokých 100 cm. Tento typ sokl by sochám mohl pomoci plně vyznít. Při respektování kamenného plintu na sochách a nadsazení spodní části by mohl být funkčním i u restaurovaného souboru.

Varianta č.2

Příklad prezentace soch z Braunovi dílny v Lapidáriu v Kuksu. Sochy se nacházejí na jednotných kamenných soklech vysokých 120 cm. Tento typ řešení by sochy esteticky pozvedl. Zároveň by respektoval plintus soch z Ploskovic. Stávající sokly tuto funkci neplní a vůbec nerespektují a tím sochám narušuje plné estetické vyznění

Historická fotodokumentace:

Obrázek 96 Fotografie z restaurátorské zprávy – Akademický sochař František Rada 1960, situace na atice. Dílo je celistvé bez velkých materiálových úbytků. Dle restaurátorské zprávy bylo dílo v žalostném stavu

Obrázek 97 Fotografie z restaurátorské zprávy – Akademický sochař František Rada 1960, situace zlomených holení a pohled na degradovaný kámen

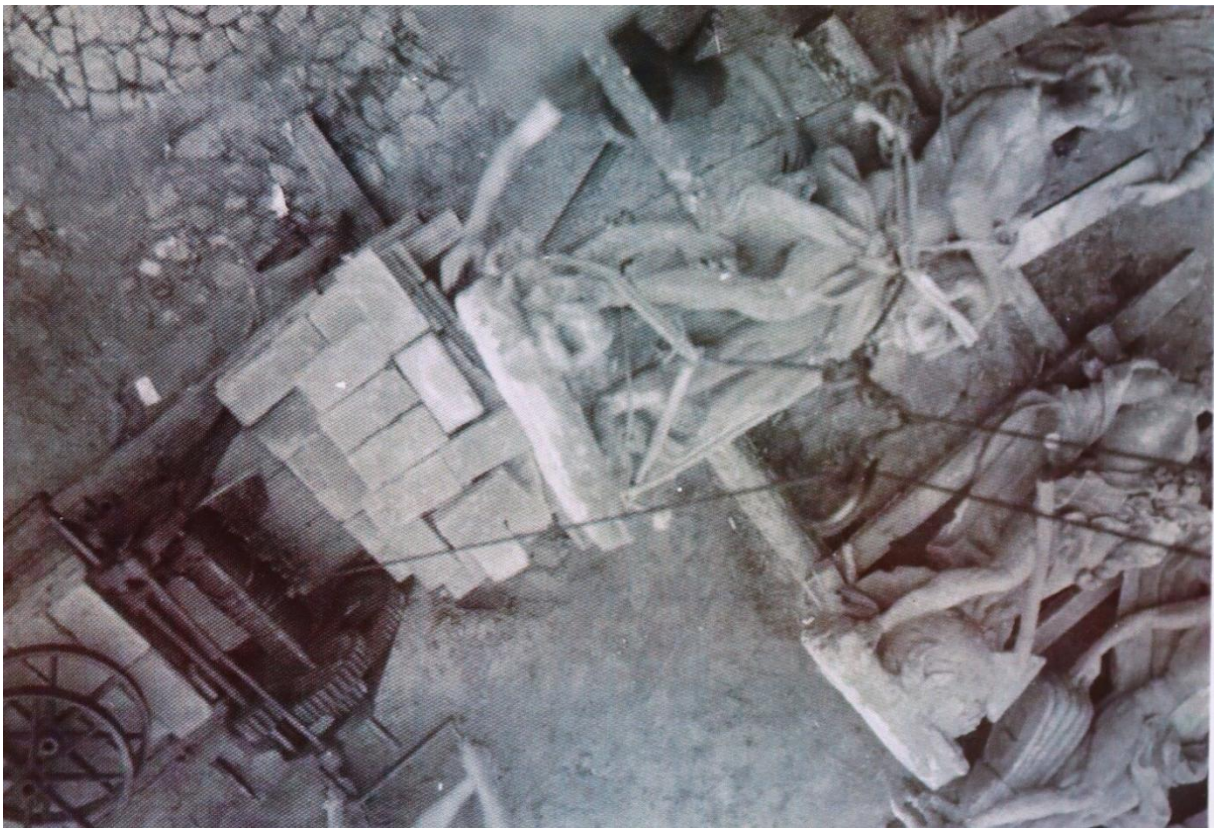

Obrázek 98 Fotografie z restaurátorské zprávy – Akad. sochař Fr. Rada 1960, zdvíhání sochy, stav před rozlomením

Obrázek 99 Fotografie z restaurátorské zprávy – Akademický sochař František Rada 1960, socha přelomená v oblasti holení při snímání soch z atiky zámku Ploskovice

Obrázek 100 Ploskovice, LT, zámek čp. 1, interiér, suterén, grotty, pohled na sochy alegorií ročních dob a živlů ze zámecké atiky, zde deponované, vlevo alegorie ohně a za ní alegorie větru, alegorie vody zde není vyfocena, ale dokumentuje předchozí umístění před tím momentálním

Obrázek 101 Historická fotodokumentace kamenných soch na atice zámku v Ploskovicích

František R a d a , akademický sochař, Žatec, Bezručova 1974.

Zpráva restaurátora - restaurování 8 barokních originálů soch z atiky zámku Ploskovice u Litoměřic.

Státní památková péče přinucena zodpovědnosti za stav zámku I kategorie, kde se počítá se značnou návštěvností, byla nucena řešit i otázku soch 4 živlů a 4 ročních období na atice zámku. Sochy, důležitá součást výzdoby zámku z roku cca 1720 byly pravděpodobně při generální opravě zámku kolem roku 1880 natřeny kaší písku barviva a sklovitého pojiva / fluatu - vodního skla /. Tento zásah znemožnil dýchání pískovce, což podpořilo podmínky hniloby a rozpadu kamene. Skutečný stav se ukázal až při práci nutné k provedení rekonstrukcí to je snímání plastik z atiky a při dopravě soch. Tak na příklad socha"oheň" při značné opatrnostipracovníků uložena na podložce, sňata na nádvoří zámku se rozpůlila v partii holení a delfína při velmi opatrné snaze sochu nadzvednout. Opravu bylo nutno provésti už z toho důvodu, aby rekonstrukce a zachování sochy bylo vůbec možné. Mimo to upadlo při dopravě mnoho drobných i větších částí soch z nichž uvádím :
socha " Jaro " ulomena kytice s levou rukou,
socha " Léto " ulomeny klasy a draperie
socha " Podzim " partie draperie na pravém boku, upadané části hroznů
socha " Zima " udrolené části plamenů ohně, prsty na rukou.
socha " Oheň " odpadaná značná část masky obličeje, partie ohně atd.
socha " Vítr " značně rozrušena pravá ruka, partie čela a draperie
socha " Voda " výšeuvedené roztříštění plus celá maska a draperie.
socha " Země " roztříštění rýče včetně pravé ruky po zápěstí, obličej.
Celkově části obrácené k jihu byly více porušeny, rozpraskána sklovitá kůra a sypal se rozrušený pískovec.
Při jednání příslušných komisí bylo určeno, že sochy mají býti přepraveny po provedení rekonstrukcí z dílny v Žatci zpět do zámku a tam instalovány tak, aby na ně nepůsobilo zatékání. Určeno, aby byla provedena restaurace soch - dokumentů vyspělé sochařské práce. Za tímto účelem byly vypracovány alternativní řešení umístění soch v obloucích arkád zámku na soklích, uvažována alternativa umístění soch v grotě a na konec sochy byly umístěny v tak zvané roubárně vedle zámecké groty.

Obrázek 102 text z restaurátorské zprávy vytvořené akademickým sochařem Františkem Radou roku 1960, textová dokumentace k transportu soch ze zámku Ploskovice do restaurátorského ateliéru. Zmínka o předchozích restaurátorských zásazích

- 2 -

Při přepravě soch při velmi opatrném zacházení pracovníků utrhla se celá vlající část sochy " vítr " , včetně hlavy a pravé paže tak, že znovusesazení si vyžádalo mnoho úsilovné a pečlivé práce, aby socha byla opravena. Stejně tak upadla hlava a pravá paže sochy " podzim ". Po osazení soch v tak zv. roubárně vedle groty zámku byly sejmuty uvolněné částice strupovitých nánosů, provedena konečná restaurace. Byly načepovány roztříštěné části soch na měděné čepy, provedena konzervace vápenným hydrátem a zpevnění roztokem methylbutylmetakrylátu A 500 a doplnění vypadaných částí štukem drceného pískovce.
Většina sklovitých nánosů je pevně zasáknuta do pískovce a mechanické odstraňování by znamenalo porušení modelace originálů.
Při zodpovědnosti zachovat sochy originály velkého kulturního významu bylo značné riziko a spoluzodpovědnost za případné zřícení soch, úraz aneb úplné roztříštění značně zchátralých soch a tím nenávratnou ztrátu díla kulturní a umělecké hodnoty.

Postup práce je doložen fotodokumentací.

V Žatci, dne 27 srpna 1960.

František Rada

PŘIJATO UMĚLECKOU KOMISÍ ČESKÉHO FONDU VÝTVARNÝCH UMĚNÍ
VÝTVARNÁ SLUŽBA III
28. XII. 1960

Obrázek 103 text z restaurátorské zprávy vytvořené akademickým sochařem Františkem Radou roku 1979, textová dokumentace ke snímání soch z atiky zámku Ploskovice. Zmínka ke zlomení sochy a také ke stavu soch celkově.

Inspirace pro plastické doplňky v zámeckém parku v Lysé nad Labem:

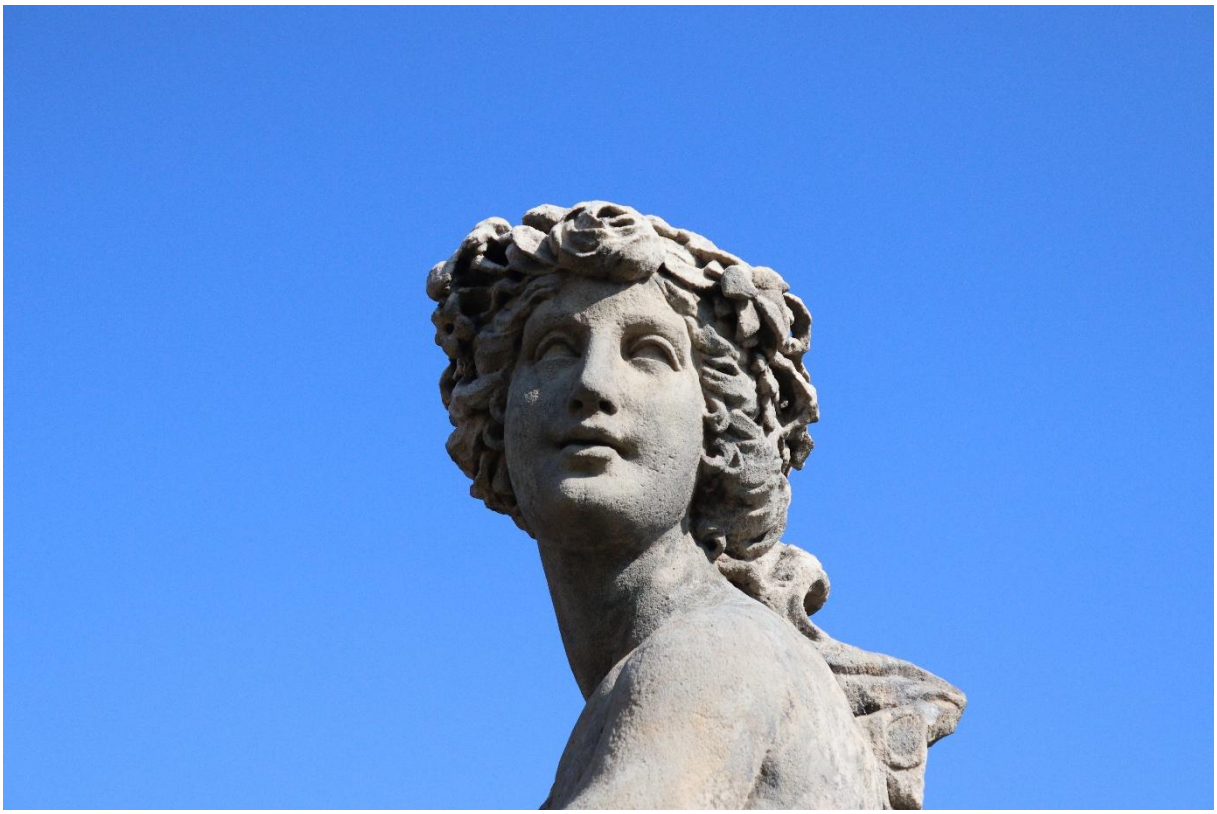

Obrázek 104 Alegorie ročních období - Jaro

Obrázek 105 Alegorie - Měsíc Duben

Obrázek 106 Alegorie - Měsíc Duben

Jiná sochařská alegorická ztvárnění živlů

Soubor Alegorie živlů u budovy Magistrátu v Mostě, Josef Jan Michal Brokoff

1715, Sochu alegorii Země představuje jí starořecká bohyně plodnosti země a úrody, dárkyně obilí Démétér. Vzduch znázorňuje ženská postava, stojící na oblačné podnoži, která symbolizuje podstatu a účinky tohoto živlu v podobě větru. Vodu symbolizuje socha boha moří a vodstva Neptuna (řecký Poseidon). Je nejdramatičtějším sochařským podáním ze všech čtyř živlů. Bůh ohně stojí ve vypjatém postoji na hořící a dýmající hranici z polen, s hlavou jakoby v extázi otočenou vzhůru.

Zdroj na fotografickou přílohu: https://www.mesto-most.cz/sochy-alegorii-zivlu/d-43063

Soubor Alegorií živlů na Kaiserštejnském paláci, Malostranském náměstí, italský sochař Ottavio Mosto, 1701.

Plastiky Živlů – kamenné plastiky umístěné na atice průčelí paláce, dekorativně pojaté figury, typické přetočení hlavy přes rameno.

Zdroj na fotografickou přílohu: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8f/Sochy_%C5%BEivl%C5%AF_na_atice_Kaisersteinsk%C3%A9ho_pal%C3%A1ce.jpg

Alegorie živlů v zámecké zahradě v Lysé nad Labem. Autorem těchto soch je dílna Matyáše Bernarda Brauna, konkrétně „Sochař z Benátek", jímž by mohl být snad František Adámek či Jan Dlouhý – Lang. Tyto barokní sochy vznikly v rozmezí let 1734–1735. Pro ztvárnění alegorických postav Vody, Země, Vzduchu a Ohně byly vybrány baculaté usměvavé dětské postavičky, jejichž hlavu zdobí půvabné kudrnaté kadeře. Zde vidím největší podobnost v řešení atributů u všech figur. Velký a zásadní rozdíl je v zobrazení nedospělých figur – U alegorie živlů v Ploskovicích jsou zobrazeny dospělé osoby

Zdroj na fotografickou přílohu: wikipedie, Alegorie živlů (Lysá nad Labem)

Zde se jedná sice o sochu Alegorie dubna ze zámecké zahrady v Lysé nad Labem. Stylově připomíná sochu Alegorii Země ze souboru Alegorií Živlů z Ploskovic. Autorem těchto soch je dílna Matyáše Bernarda Brauna, konkrétně „Sochař z Benátek", jímž by mohl být snad František Adámek či Jan Dlouhý – Lang. Tyto barokní sochy vznikly v rozmezí let 1734–1735. Podobnost lze vidět v řešení subtilních partií spodních končetin a podobného využívání drapérie jakožto supportu. Také zde je vidět podobné řešení rýče.

Zdroj na fotografickou přílohu: wikipedie, Alegorie měsíců (Lysá nad Labem)

Alegorie vody, Legros, mědiryt, (1700)

Soubor Alegorií živlů – Bartoloměj Jakub Zwengs z Ypru, 1714–1716. Dohledané fotografie: Alegorie Vody a Ohně.

Zdroj na fotografickou přílohu: https://www.drobnepamatky.cz/files/2017/socha-28894-2.jpg

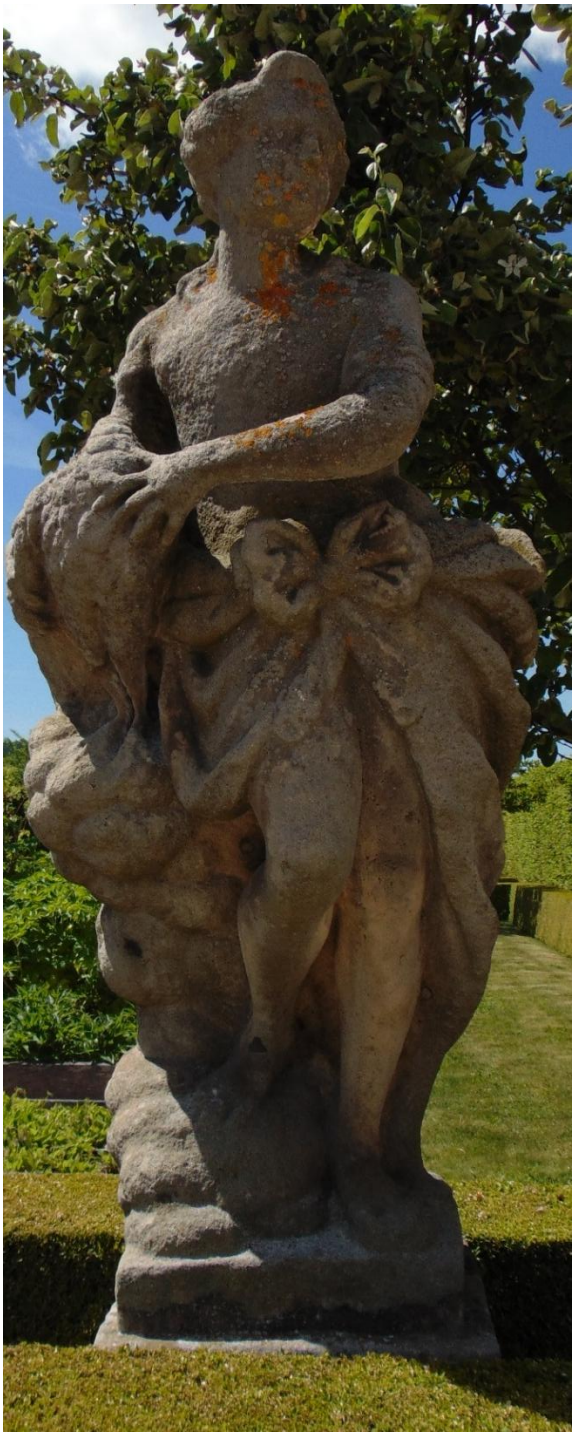

Bartoloměj Jakub Zwengs z Ypru, 1714–1716,

Zpracování sochy Alegorie Vody v Kuksu je ve velmi podobné kompozici jako u restaurované sochy z Ploskovic – socha odpovídá kompozičně i hmotově a tím je soše z Ploskovic velmi podobná. Dílo mohlo vzniknout z grafické předlohy – viz přiložený příklad mědirytu Alegorie Vody od grafika Legrose z roku 1700. V baroku nebylo neobvyklé, že se vycházelo z grafických předloh.

U tohoto díla v porovnání s dílem z Ploskovic je velmi zajímavé pozorovat spodní polovinu těla, která je hmotově i kompozičně totožná. Velká odlišnost se děje v hodní polovině těla, kdy je zrcadlově otočena. Níže se věnuji porovnávání těchto dvou soch.

Tento jev se děje i u sochy Alegorie Léta v porovnání se sochou z Ploskovic. Dolní polovina je kompozičně velmi podobná, skoro až stejná, ale horní polovina těla je též zrcadlově otočena.

Colour Chart #13

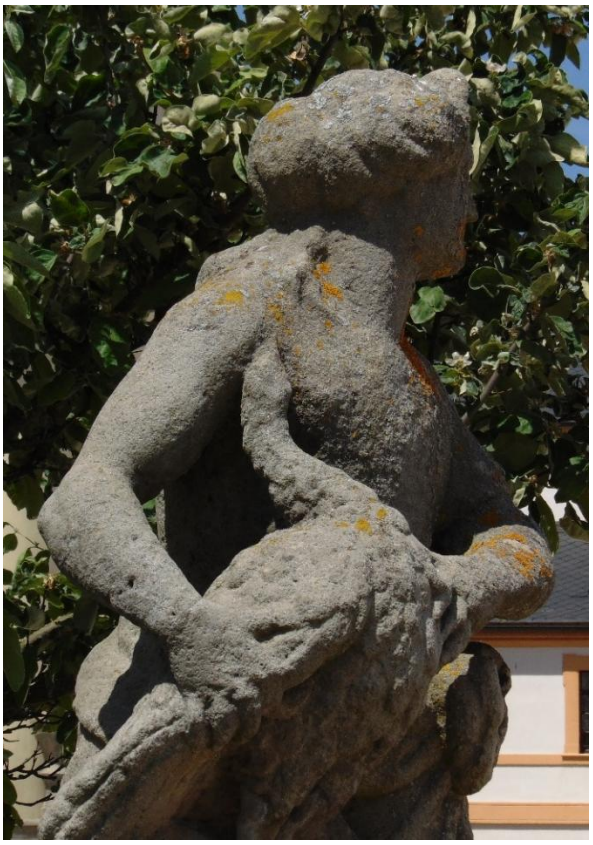

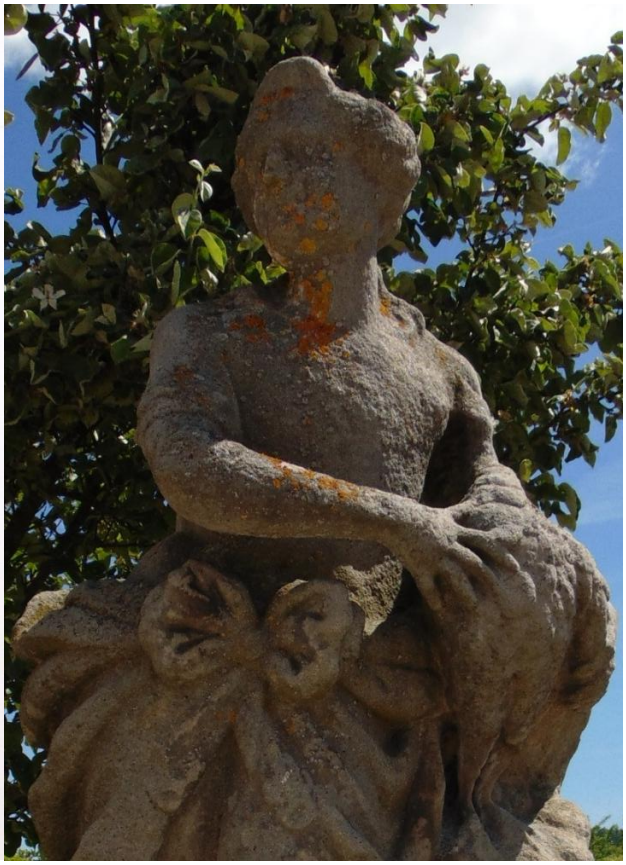

Sochy po zrcadlovém otočení horní poloviny těla.

Srovnání soch alegorií ročních období z Kuksu a z Ploskovice – Alegorie Léta

Srovnání soch alegorií ročních období z Kuksu a z Ploskovice – Alegorie Jara

Analogie z Kuksu – způsob zpracování vlasů a porovnání se sochou Alegorií Vody z Ploskovic

Analogie z Braunova Betlému v Kuksu – způsob zpracování vlasů

Daman Excudit - oval-frame-element-water

Charles Le Brun Grande Commande – Les Quartte Elements

Daman Excudit - oval-frame-element-water

Alegorie vody Královské lázně Varšava

18th Century Models, Bozettis 4 Elements Limewood German, Franconia

Paul Heermann (1673–1732), Soubor soch vyobrazení ročních období, datováno cca do roku 1700, Národní galerie Praha – Schwarzenberský palác, 1.Alegorie Jara, 2.Alegorie Léta, 3. Alegorie Podzimu, 4.Alegorie Zimy.

Tento soubor vidím jako silnou analogii k sochám jak u souboru soch v Lysé nad Labem, tak u soch ze zámku v Ploskovicích. Rozvržení ženských a mužských postav je totožné jako u druhého souboru soch Alegorií Ročních období z Ploskovic. Mohla zde být silná inspirace ve zpracování partií obličejů. Pod tento soubor přikládám fotografie zpracování soch Alegorie Podzimu a Zimy z Ploskovic pro srovnání těchto dvou souborů.

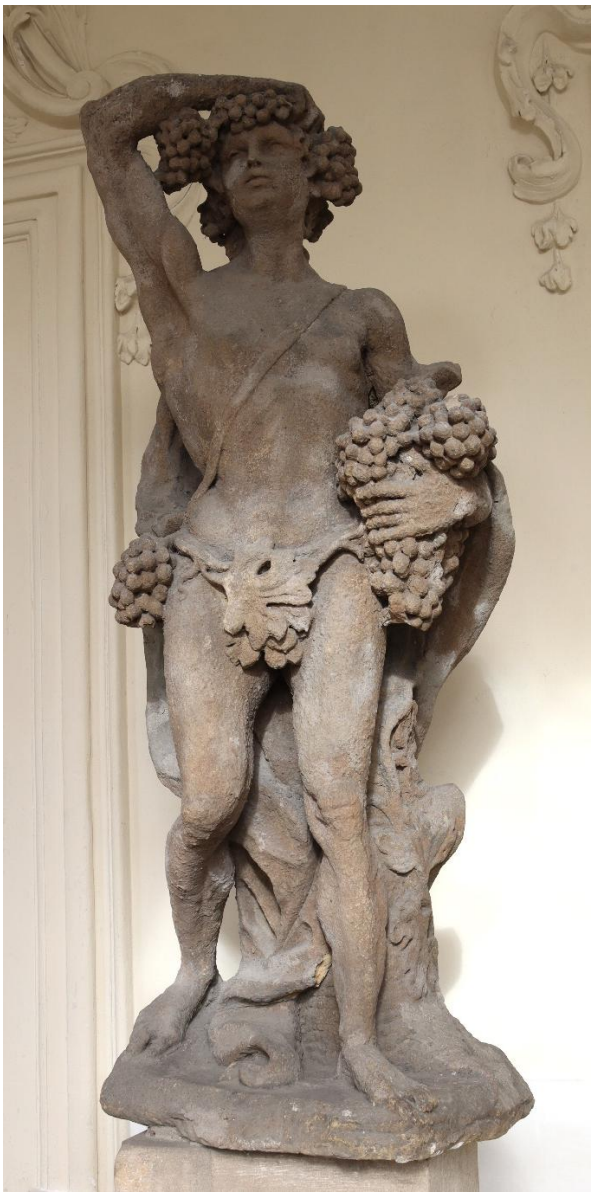

Soubor Alegorií ročních období ze zámku Ploskovice. Lze zde vidět podobné zpracování obličejových partií – autor těchto soch se mohl inspirovat u mramorových bust od sochaře Paula Heermanna. Dole detailní fotografie portrétu u Alegorie podzimu a Zimy.

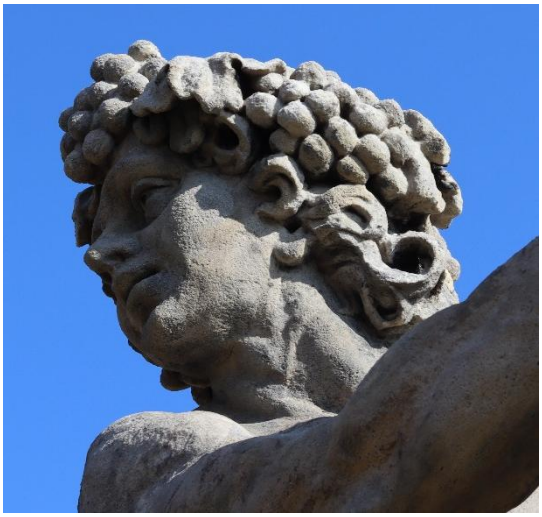

Laboratorní průzkum

Restaurátor: Miroslava Martincová
Název: Alegorie vody
Technika: pískovcová plastika, pískovec
Datace: 20.-30. léta 18. století
Autor: Neznámý
Majitel: ve správě NPÚ
Původní umístnění: atika státní zámek Ploskovice
Číslo zprávy: S 2523

Průzkum provedla v Laboratoři restaurátorské školy AVU v Praze Ing. Jiřina Přikrylová
Průzkum obsahuje 4 strany textu a 5 fotografií.

Vzorek I: fotografie v bočním světle, fotografie v UV odraženém světle (foto J. Přikrylová)
Místo odběru: čelo pod věncem

hrubozrnná vrstva č.1 – maltová směs na bázi hydraulického pojiva (cementu), plněná značným množstvím křemenného písku s oblým tvarem zrn, probarvená železitou hlinkou, bez pozorovatelných povrchových nečistot

světle hnědé souvrství č.2 – ve dvou vrstvách nanesené novodobé souvrství, pigmentované zinkovou bělobou, černí a železitými pigmenty, v horizontální prasklině procházející souvrstvím, je na snímku v UV záření dobře patrná aplikace šelaku, na povrchu souvrství je nanesená transparentní vrstva s primární světle modrou luminiscencí v UV záření (akrylát?) a lokální druhotná barevná retuš

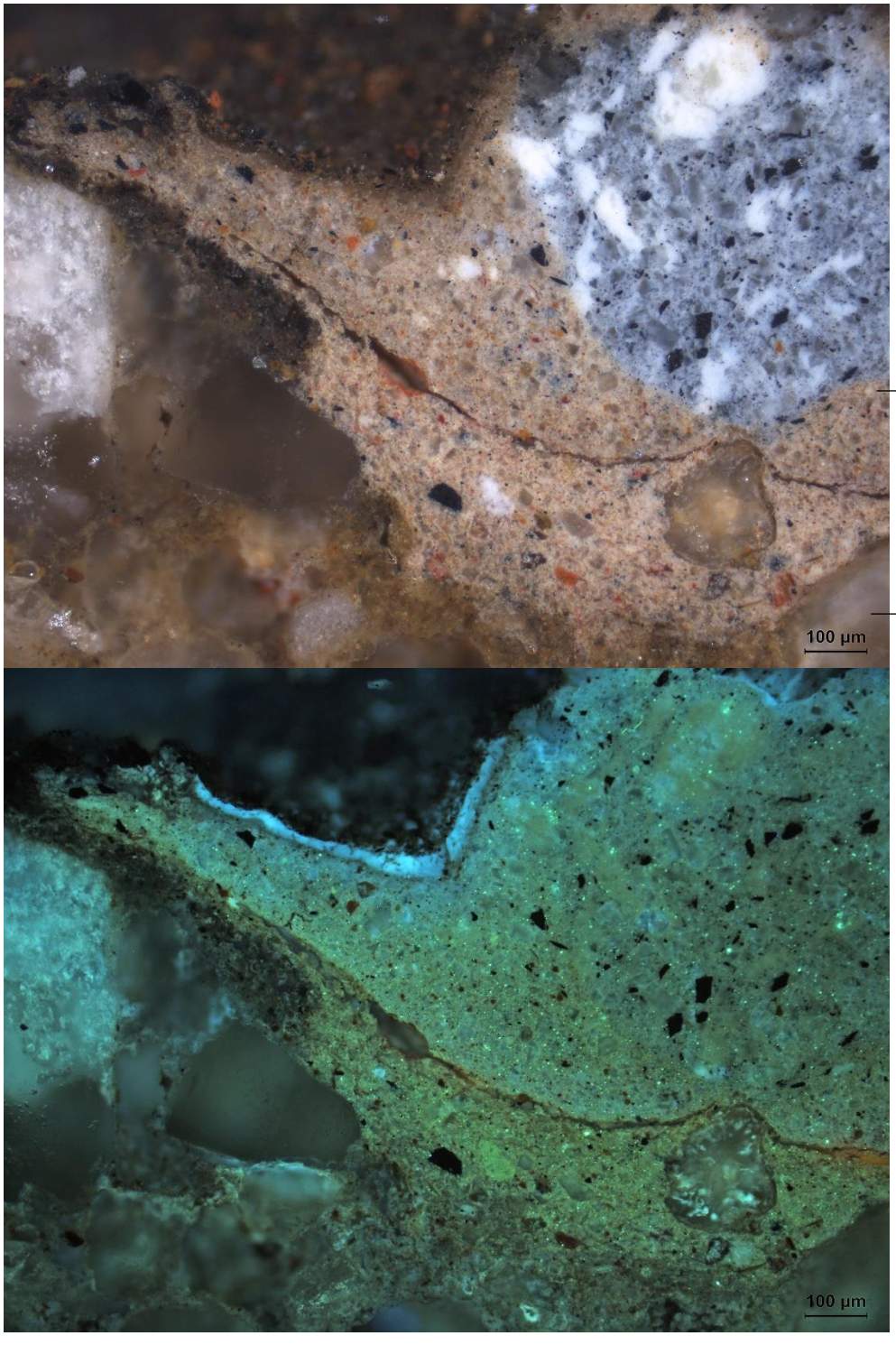

Vzorek I, fotografie celku v bočním světle (foto J. Přikrylová)

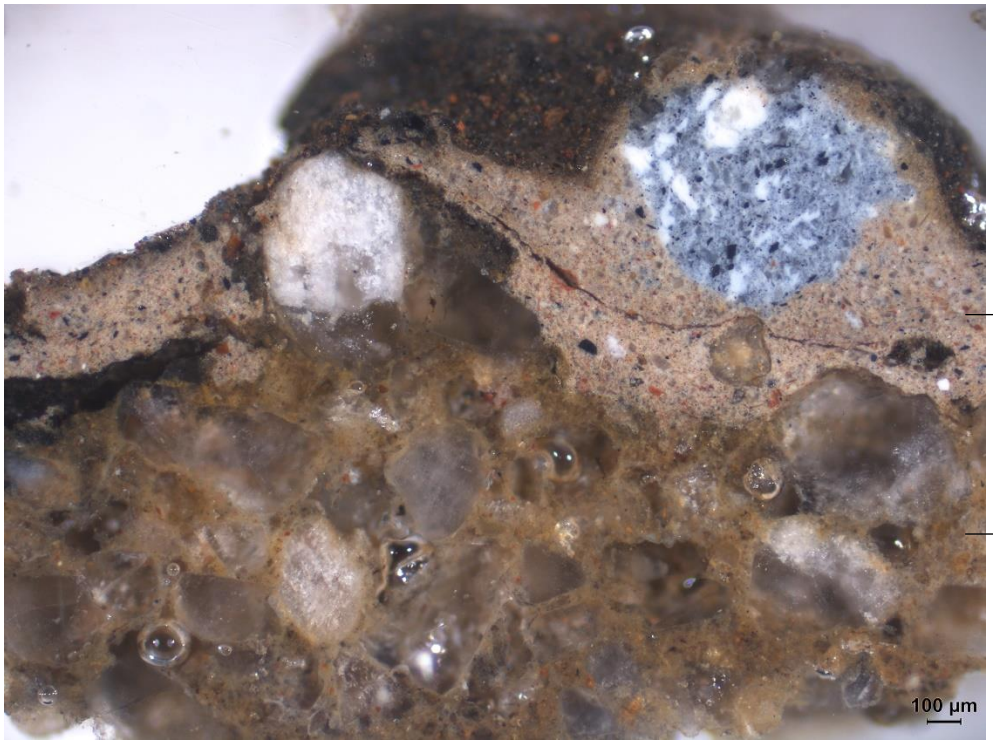

Vzorek II: fotografie v bočním světle, fotografie v UV odraženém světle (foto J. Přikrylová)
Místo odběru: levá strana drapérie - podklad

hrubozrnná vrstva č.1 – maltová směs na bázi hydraulického pojiva (cementu), plněná značným množstvím křemenného písku s oblým tvarem zrn, probarvená železitou hlinkou, bez pozorovatelných povrchových nečistot ale s dobře patrnou isolační vrstvou provedenou materiálem s primární světle modrou luminiscencí v UV záření (akrylát?)

světle hnědé souvrství č.2 – ve dvou vrstvách nanesené novodobé souvrství, pigmentované zinkovou bělobou, černí a železitými pigmenty, na rozhraní vrstev, je na snímku v UV záření dobře patrná aplikace šelaku a druhotná barevná retuš

